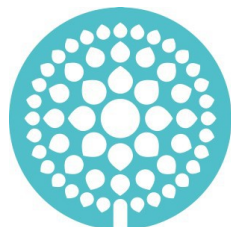

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

A Marcal-medence (HUBF20015) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014.

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Megyer Csaba

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Megyer Csaba

Közreműködő szakértők

Megyer Csaba

Dr. Gulyás Gergely

Dr. Estók Péter

Ludányi Mercédesz

Dr. Rácz István

Mizsei Edvárd

Mesterházy Attila

Sáfián Szabolcs

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Marcál-medence
Típusa	kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBF20015
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	4886 ha
--------------------------------	---------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 3270 - Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel
- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

*kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- magyar tarsza (*Isophya costata*)
- halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)	település területe (KÜVET)
Veszprém megye			
Adorjánháza	528	46	1142
Csögle	628	37	1691
Egeralja	425	48	893
Kamond	269	13	2050
Kisberzsény	25	5	529
Kiscsösz	3	0,3	904
Kispirit	82	17	496
Külsővat	244	13	1931
Nagypirit	334	33	1016
Zalaszegvár	312	46	684
Vas megye			
Boba	261	24	1095
Celldőmölk	378	7	5239
Karakó	244	24	1035
Kemenesmagasi	97	3	3318
Kemenespálfa	266	19	1372
Kemenesszentmárton	6	1	429
Mersevát	168	16	1054
Nemeskeresztúr	148	12	1217
Nemeskocs	273	34	793
Szergény	194	12	1561
Vönöck	1	0,1	1760
összesen	4886		

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A területen az ex lege lápok tartoznak országos védelem alá.

A tervezési területen található, egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlanok helyrajzi számos listája:

Adorjánháza	0133/2
Adorjánháza	0143/10
Adorjánháza	0143/12
Adorjánháza	0143/13
Adorjánháza	0143/14
Adorjánháza	0143/15
Adorjánháza	0143/16
Adorjánháza	0143/2
Adorjánháza	0143/3
Adorjánháza	0143/4
Adorjánháza	0143/5
Adorjánháza	0143/6
Adorjánháza	0143/7
Adorjánháza	0143/8
Adorjánháza	0143/9
Adorjánháza	0146/1
Adorjánháza	0146/2
Adorjánháza	0154/1
Adorjánháza	0154/2
Adorjánháza	0154/3
Adorjánháza	0154/4
Adorjánháza	0154/5
Adorjánháza	0158/1
Adorjánháza	0158/10
Adorjánháza	0158/11
Adorjánháza	0158/12
Adorjánháza	0158/13
Adorjánháza	0158/14
Adorjánháza	0158/15
Adorjánháza	0158/16
Adorjánháza	0158/18
Adorjánháza	0158/19
Adorjánháza	0158/20
Adorjánháza	0158/21
Adorjánháza	0158/22
Adorjánháza	0158/24
Adorjánháza	0158/3
Adorjánháza	0158/5
Adorjánháza	0158/6
Adorjánháza	0158/7
Adorjánháza	0158/8
Adorjánháza	0158/9
Adorjánháza	0159
Csögle	024/2
Csögle	024/3
Csögle	024/4
Csögle	024/5
Csögle	026/1
Csögle	026/2
Csögle	045/10
Csögle	045/11
Csögle	045/12
Csögle	045/13
Csögle	045/14
Csögle	045/16
Csögle	045/17

Csögle	045/4
Csögle	045/5
Csögle	045/6
Csögle	045/7
Csögle	045/8
Csögle	045/9
Csögle	047
Csögle	050/1
Csögle	050/4
Csögle	050/5
Csögle	050/6
Csögle	050/7
Csögle	053/1
Csögle	053/4
Csögle	053/5
Egeralja	0140/2
Egeralja	0104/21
Egeralja	0104/22
Egeralja	0104/23
Egeralja	0104/24
Egeralja	0104/25
Egeralja	0104/26
Egeralja	0104/27
Egeralja	0104/28
Egeralja	0104/32
Egeralja	0104/33
Egeralja	0104/34
Egeralja	0104/6
Egeralja	090/2
Egeralja	090/3
Egeralja	090/4
Egeralja	090/5
Egeralja	090/6
Egeralja	090/7
Egeralja	090/8
Egeralja	094/10
Egeralja	094/11
Egeralja	094/12
Egeralja	094/3
Egeralja	094/4
Egeralja	094/5
Egeralja	094/7
Egeralja	094/8
Egeralja	094/9
Egeralja	095
Egeralja	096/1
Egeralja	096/2
Egeralja	096/3
Egeralja	096/4
Egeralja	096/5
Egeralja	097
Kamond	0269
Kamond	0270
Kamond	0271
Kamond	03
Kamond	04
Kamond	08/1

Kamond	08/2
Kamond	08/6
Kamond	08/7
Kamond	08/8
Kamond	08/9
Kisberzsény	041
Kisberzsény	015/2
Kisberzsény	015/3
Kisberzsény	015/4
Kisberzsény	015/5
Kisberzsény	015/6
Kisberzsény	015/7
Kisberzsény	018
Kispirit	011/2
Kispirit	06/6
Kispirit	06/7
Kispirit	07
Kispirit	08/17
Kispirit	08/18
Kispirit	08/19
Kispirit	08/20
Külsővat	0167/1
Külsővat	0167/2
Külsővat	0167/3
Külsővat	0167/4
Külsővat	0167/5
Nagypirit	044/1
Nagypirit	044/10
Nagypirit	044/11
Nagypirit	044/12
Nagypirit	044/13
Nagypirit	044/14
Nagypirit	044/15
Nagypirit	044/16
Nagypirit	044/17
Nagypirit	044/18
Nagypirit	044/19
Nagypirit	044/2
Nagypirit	044/20
Nagypirit	044/21
Nagypirit	044/22
Nagypirit	044/23
Nagypirit	044/24
Nagypirit	044/3
Nagypirit	044/4
Nagypirit	044/6
Nagypirit	044/7
Nagypirit	044/8
Nagypirit	044/9
Nagypirit	053/2
Nagypirit	053/3
Nagypirit	054
Nagypirit	072/10
Nagypirit	072/11
Nagypirit	072/12
Nagypirit	072/13
Nagypirit	072/14

Nagypirit	072/15
Nagypirit	072/16
Nagypirit	072/17
Nagypirit	072/18
Nagypirit	072/19
Nagypirit	072/5
Nagypirit	072/6
Nagypirit	072/7
Nagypirit	072/8
Nagypirit	072/9
Nagypirit	085/1
Nagypirit	085/10
Nagypirit	085/11
Nagypirit	085/12
Nagypirit	085/13
Nagypirit	085/14
Nagypirit	085/15
Nagypirit	085/18
Nagypirit	085/19
Nagypirit	085/2
Nagypirit	085/20
Nagypirit	085/21
Nagypirit	085/22
Nagypirit	085/23
Nagypirit	085/24
Nagypirit	085/25
Nagypirit	085/26
Nagypirit	085/27
Nagypirit	085/28
Nagypirit	085/29
Nagypirit	085/3
Nagypirit	085/30
Nagypirit	085/31
Nagypirit	085/32
Nagypirit	085/33
Nagypirit	085/34
Nagypirit	085/35
Nagypirit	085/36
Nagypirit	085/37
Nagypirit	085/38
Nagypirit	085/39
Nagypirit	085/4
Nagypirit	085/40
Nagypirit	085/41
Nagypirit	085/42
Nagypirit	085/43
Nagypirit	085/5
Nagypirit	085/6
Nagypirit	085/7
Nagypirit	085/8
Nagypirit	085/9
Nagypirit	087/10
Nagypirit	087/11
Nagypirit	087/12
Nagypirit	087/13
Nagypirit	087/14
Nagypirit	087/15

Nagypirit	087/16
Nagypirit	087/17
Nagypirit	087/18
Nagypirit	087/19
Nagypirit	087/20
Nagypirit	087/21
Nagypirit	087/22
Nagypirit	087/23
Nagypirit	087/24
Nagypirit	087/25
Nagypirit	087/26
Nagypirit	087/27
Nagypirit	087/28
Nagypirit	087/29
Nagypirit	087/30
Nagypirit	087/31
Nagypirit	087/32
Nagypirit	087/33
Nagypirit	087/34
Nagypirit	087/35
Nagypirit	087/36
Nagypirit	087/37
Nagypirit	087/38
Nagypirit	087/39
Nagypirit	087/4
Nagypirit	087/42
Nagypirit	087/43
Nagypirit	087/44
Nagypirit	087/45
Nagypirit	087/5
Nagypirit	087/6
Nagypirit	087/7
Nagypirit	087/8
Nagypirit	087/9
Nagypirit	093/1
Nagypirit	093/10
Nagypirit	093/11
Nagypirit	093/12
Nagypirit	093/2
Nagypirit	093/22
Nagypirit	093/23
Nagypirit	093/24
Nagypirit	093/25
Nagypirit	093/26
Nagypirit	093/27
Nagypirit	093/28
Nagypirit	093/29
Nagypirit	093/3
Nagypirit	093/30
Nagypirit	093/4
Nagypirit	093/5
Nagypirit	093/6
Nagypirit	093/7
Nagypirit	093/8
Nagypirit	093/9
Nagypirit	094/1
Nagypirit	094/2

Nagypirit	095
Nagypirit	096/1
Nagypirit	096/2
Nagypirit	096/3
Nagypirit	096/4
Nagypirit	096/5
Zalaszegvár	042/1
Zalaszegvár	043/8
Zalaszegvár	053
Zalaszegvár	054
Zalaszegvár	055/1
Zalaszegvár	082
Zalaszegvár	083
Zalaszegvár	085/1
Zalaszegvár	085/3
Zalaszegvár	091/1
Zalaszegvár	091/2
Zalaszegvár	091/3
Zalaszegvár	092
Zalaszegvár	093/1
Zalaszegvár	093/4
Zalaszegvár	093/5

A terület az országos ökológiai hálózat része. Jelentős részben, mintegy 80%-ban magterület, főként a kiszélesedő középső szakaszon, a keskenyebb parti sáv ökológiai folyosó - 10%, míg a települések mentén található kisebb arányban pufferterület -10%.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Védett természeti területtel nem fed át, így a tervezési területre nem készült kezelési terv.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Adorjánháza	Adorjánháza, Településrendezési-, Településszerkezeti- és Szabályozási Terv, HÉSZ – 2008. Jogszabály: 58/2008. (IX.25.) ök. hat., 14/2008. (X.06.) ök. rend.; Elfogadás dátuma: 2008.10.06;
Boba	2006. (10.25.) rendelete Boba Község Szabályozási Tervének Jóváhagyásáról, valamint a Helyi Építési Szabályzatról
Celldömök	Celldömök, településszerkezeti-, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás (egységes szerkezetben) 2013, Celldömök településrendezési tervei a módosításokkal egységes szerkezetben. Jogszabály: 34/2006. (XI. 8.) ök rend., 33/2012. (XI.29.) ök rend., 269/2006. (XI. 8.) ök hat., 37/2013. (III. 6.) ök hat., 160/2005 (VII. 6.) hat. (konc.); Elfogadás dátuma: 2013-03-06
Csögle	Csögle, településszerkezeti-, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás (egységes szerkezetben) 2011, Csögle község településrendezési terveinek módosítása - elfogadott tervdokumentáció. Jogszabály: 14/2008. (X. 10.) ök rend., 9/2011. (II. 15.) ök hat. Elfogadás dátuma: 2011-02-15
Kamond	Kamond, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 62/2006 (XII.21.) ök hat.; 2/2005 (I.13.) konc.ök hat.; 13/2006 (XII.27.) ök rend. Elfogadás dátuma: 2006.12.21
Karakó	Karakó, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ – 2003 Jogszabály: 12/2003 (III.17.) ök hat.; 2/2003 (III.18.) ök rend. Elfogadás dátuma: 2003.03.17
Kemenespálfa	Kemenespálfa, településszerkezeti- és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 2/2008 (II.12) ök rend.; 2/2008 (II.12) ök hat. Elfogadás dátuma: 2008.02.12
Kispirit	Kispirit településszerkezeti és szabályozási terve, HÉSZ – 2009

	Jogszabály: 64/2009. (V.14.) ök hat., 5/2009. (V.15.) ök rend. Elfogadás dátuma: 2009.05.15
Külsővat	Külsővat, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 2/2007 (I.18) ök hat.; 3/2007 (I.26) ök rend. Elfogadás dátuma: 2007.01.31
Mersevát	Község Képviselő-testületének 8/2007. (VI.19.) rendelete a Község Helyi Építési Szabályzatáról, módosítva 20/2008. (XII.16.), módosítva 5/2014. (IV.25.) rendeletével a Község Helyi Építési Szabályzatáról
Nagypirit	Nagypirit településszerkezeti és szabályozási terve, HÉSZ – 2009 Jogszabály: 55/2009. (V.14.) ök hat., 6/2009. (V.15.) ök rend. Elfogadás dátuma: 2009.05.15
Nemeskeresztúr	Nemeskeresztúr, településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, HÉSZ Jogszabály: 88/2003 (IX.04.) ök hat.; 11/2003 (IX.05.) ök rend. Elfogadás dátuma: 2003.09.05
Nemeskocs	Község Képviselő-testületének 10/2004. (XII.10.) rendelete a Község Helyi Építési Szabályzatáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Pápai Erdészeti Tervezési Körzet második erdőterve, törzskönyvi szám: 5/2007., érvényes: 2007. január 1. - 2016. december 31. Ügyszám 347/1/2013
- Kemenesi cser Erdőtervezési körzet körzeti erdőterve, érvényesség: 2013. január 1. – 2022. december 31., ügyszám: 7209/2011., 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet a 2012. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról, 4. melléklet
- Devecseri Erdőtervezési Körzet: az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül.
- Alsó-Kemenesháti Erdőtervezési Körzet: az új típusú erdőterv 2019-ben esedékes. Az Alsó-Kemeneshátnak régi típusú üzemterve van, mivel változtak az erdőtervezési körzetek határai, ezt a körzetet két korábbi erdőtervezési körzet érinti, ezeknek a számai: Celldömölki erdőszeti tervezési körzet második erdőterve, törzskönyvi szám: 2/2010 jóváhagyási szám: XXIV/853/1/2010, érvényessége: 2010. 01. 01.-2019.12.31.
Sárvári erdőszeti tervezési körzet második erdőterve, törzskönyvi szám: 3/2010 jóváhagyási szám: XXIV/853/2/2010, érvényessége: 2010. 01. 01.-2019. 12. 31.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- V/1. Bakony Vértesi nagyvadas körzet.
- Somlótája Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 19-301310-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Veszprém Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
- Sümegi, Kinizsi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 19-302910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta:

- Veszprém Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
- Marcal-Bitvaközi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 19-301210-1-4-1) üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Veszprém Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - VI/1-es Vas-soproni nagyvadas körzet
 -
 - Marcalmenti Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: [18-153010-1-4-1](#) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Vas Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - Celldömölk és Környéke FTK (vadgazdálkodási egység kódszáma: [18-152420-1-3-0](#) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Vas Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - Kemenesaljai Nimród Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 18-151310-1-4-1 vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Vas Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - Kemenesaljai Szabadság Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 18-151510-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017. 02. 28. Kelt: 2007. 03. 01. Jóváhagyta: Vas Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.
 - Halgazdálkodási tervek: Sporthorgász Egyesületek Vas Megyei Szövetsége. - Marcal folyó halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015 Érvényes 2015.12.31-ig.

1.7.5. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

1-4 Marcal Vízyűjtő-gazdálkodási terv Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2010-2015

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	H	23,3	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): A terület védettsége ellenére még a közelmúltban is előfordult, hogy a magasabban fekvő legelők közül néhány hektáryi területet felszántottak. Ezzel csökken az élőhely kiterjedése magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): Az faj életfeltételeit veszélyeztető tényező az élőhelyek méretének csökkenése, melynek oka emberi tevékenység (beszántás) lehet. Az élőhely méretének csökkenésével az állományméret is csökken. vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), csikos medvelepke (<i>Euplagia quadripunctaria</i>): Gyakorlatilag a Marcal-medence legnagyobb területre kiterjedő és a területen kimutatott összes lepke fajra egyaránt hatással levő veszélyeztető tényező. A gyepekben, szegélyekben tenyésző fajok élőhelyei a beszántással gyakorlatilag megszűnnek, és a specialista fajok nem is képesek visszatelepülni még visszagyepesítés esetén sem. Az élőhely megszűnése az állományméret csökkenését vonja maga után.
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5,2	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): A faj tenyészidőszakában az élőhelyszerkezet megváltozása veszélyezteti a fajt. A lokálisan megjelenő kedvezőtlen hatások elől – kis vagilítása révén – nem, vagy alig képes kitérni. vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>): A fajok állományai súlyosan sérültek a túl intenzív kaszálás következtében, és emiatt az állományok a kipusztulás közvetlen közelébe kerültek.
A04.01	Intenzív legeltetés	L	1,5	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): A tenyészidőszakban az élőhelyszerkezet megváltozása veszélyezteti a fajt. A lokálisan megjelenő kedvezőtlen hatások elől – kis vagilítása révén – nem, vagy alig képes kitérni. Cnidion dubii folyóölgyeinek mocsárértjei (6440): A területen a mocsárérték legeltetése nem jellemző, de Adorjánháza térségében vannak kisebb legeltetett állományok. Sajnos a villanypásztorok közé zárt állatok a réteket intenzíven legelik, tapossák, így azok nagymértékben degradálódnak. Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): Egeralja, Zalaszegvár és Csögle között néhány mezofil gyept legeltetéssel kezelnek. A villanypásztoros legeltetés során a területet az állatok hosszú ideig legelik, tapossák, ezért azok fajstruktúrája átalakul. vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az intenzív szarvasmarha legeltetés két területen is veszélyezteti a gypesspecialista lepké fajok fennmaradását (taposás és korai fejlődési stádiumok letelepedése). Mészkeszedező üde lág- és sásrétek (7230): A fennmaradt üde láprétfoltokat Adorjánháza mellett villanypásztorral bekerített területen lóval legeltetik. Az állatok taposása miatt egyes lápi vegetációs egységek degradálódtak.
B01	erdőtelepítés	M	2,7	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): A faj életfeltételeit veszélyeztető tényező az élőhelyek méretének csökkenése, melynek oka emberi tevékenység (erdőtelepítés) lehet. vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A többfelé megfigyelt nemesnyárültetvény-létesítés közvetlenül veszélyezteti a gyepek specialista lepkéinek fennmaradását.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	M	5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): Főleg Bánhalmapuszta területén lévő élőhelyeket érintette, ahol a természetes tűzligetek helyén nemesnyár ültetvényeket létesítettek.
B02.04	lábbonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	L	1	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): A településekhez közeli, patakmenti állományokból eltávolítják a holtfat, az szinte teljesen hiányzik.
B06	legeltetés erdőben vagy erdős területen	L	2	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): Kispirt és Egeralja környékén fordul elő, hogy az erdőben marhákkal legeltettek. A legeltetés károsíthatja a erdő természetes cserje- és gypesszintjét.

H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	1	halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): A vízfolyások (pl. Marcal, Torna-patak) és a betorkolló csatornák intenzív mezőgazdasági területek között folynak, ami diffúz terhelést jelent a vizekre
H07	egyéb szennyező forrás	L	1	halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): A Marcal és a Torna patak egyes szakaszain a mederaljzatot több helyen bizonytalan eredetű üledék borítja. Direkt szennyezés a Torna-patakon keresztül többször is érte a területet
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	8,8	Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) (6410): Bár az állományalkotó kékperje erős kompetitornak számít, a vadak által megbolygatott élőhelyeken leggyakrabban a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) verődik fel, jelenlétével degradálva a kékperjéseket. Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): Bár az utóbbi években a mocsárrétek nagy részét újra kaszálják, a korábbi felhagyás következményeként azokon szinte mindenütt megtalálható a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>). Kaszálással a faj visszaszorítható ugyan, de a kezelés megszűnése esetén a réteken újra nagyon hamar megjelenik és gyorsan elterjed. Sík- és dombvidéki kaszálóréték (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): A felhagyott mezofil gyepeken az előző élőhelynél kisebb intenzitásban ugyan, de szintén elterjed a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>). Sajnálatos módon az utóbbi években a Marcal-medencében a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) is megjelent. Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): Csak elvétve lehet a területen olyan puhafás ligeterdőt találni, melyben ritkának számítanak az özönnövények. Nagy problémát jelent, ha mesterséges vagy természetes okok miatt felnyílik a lombkorona, az özönnövények egyből elborítják, megakadályozva a természetes regenerációt. A patakmenti állományokban a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) mellett a lándzsáslevelű ősziróza (<i>Aster lanceolatus</i>) is megjelenik. Csak a nagyon mélyfekvésű, sásos fűzligetek mentesek az özönnövényektől.
J01.01	leégés	L	0,6	magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): Az említett veszélyeztető tényező hatása különösen káros, ha azok a faj felológiájának megfelelő tavaszi, kora nyári időszakban érik az élőhelyeket, mert nemcsak az egyedek pusztulását okozza, de talajban elfekvő petéket is károsítja.
J02.03	csatornázás és vízelvezetés	M	3,9	Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) (6410): A Marcal medence meliorációja során létesített csatornahálózattal az állományok nagy része megsemmisült Celledömők térségében. A fennmaradt kékperjés rétek is döntően csatornák közelében vannak, ezért a vízelvezetéseknek erősen kitétek, az élőhely vízhatása időszakossá válik. Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): A Marcal-medencét szinte teljes egészében meliorálták még az 1980-as években. A csatornák még napjainkban is elszállítják a vizet a mocsárrétekről, így azok több helyen szárazabbá váltak, gyomosodtak, az alattuk elbomló tőzeg miatt nitrófil fajok jelentek meg állományaikban. Mészkezdő úde láp- és sásrétek (7230): A térségben épített csatornahálózattal a lápréteket szinte teljesen megsemmisítették, a fennmaradt fragmentális állományok vízellátására még napjainkban is kedvezőtlen hatást fejtenek ki a területen létesített árkok.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	28,3	Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): A mocsárrétek egy jó részét az utóbbi évtizedekben felhagyták és fajkészletük nagymértékben romlott. Az utóbbi években a támogatásoknak köszönhetően újra több rétet is lekaszáltak, de egyesek állapotában már oly mértékű romlás következett be pl. cserjésedtek, magassásosodtak, hogy azokat már nem tudták újra kezelésbe vonni. A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek. Sajnos a legtöbb esetben özönnövényekkel. Ezeknek a területeknek a kezelése feltétlenül szükséges az élőhelyek fennmaradása érdekében. Sík- és dombvidéki kaszálóréték (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510): A mezofil gyepek közül néhányat még napjainkban sem kezelnek, ezért azok degradálódnak, cserjésednek. A szukcessziós folyamatok hatására a gyepek becserjésednek, beerdősülnek. Sajnos a legtöbb esetben özönnövényekkel. Ezeknek a területeknek a kezelése feltétlenül szükséges az élőhelyek fennmaradása érdekében. Főleg Kemenesmagasi község határában találhatók ilyen felhagyott, becserjésedett egykori legelők. magyar tarsza (<i>Isophya costata</i>): A kaszálás rendszeres elmaradása a faj állományait is veszélyezteti (élőhelyszerkezet megváltozása, mezofil jellegű kétszikűek, mint tápnövények teljes visszaszorulása stb.). A faj életfeltételeit veszélyeztető tényező az élőhelyek méretének csökkenése természetes becserjésedés miatt.

Veszélyeztető tényezők jelentőségének magyarázata: H: magas, M: közepes, L: alacsony

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Marcal-medence kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Távolabbi, hosszútávú cél emellett egyes élőhelyek kiterjedésének növelése (szántók és degradált, gyomos területek kaszálórétté átalakítása, faültetvények erdővé alakítása).

A Marcal mentén kiemelt cél a területen élő közösségi jelentőségű védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természet szerű élőhelyek megőrzése, fenntartása, különös tekintettel a kaszáló és legelőterületekre, a mészkedvelő üde láp- és sásrétekre, az éger- és körisligetekre. A térség legelő állatállománya kiemelkedően magas a Nyugat-Dunántúli régió belül, ugyanakkor a területi megoszlása nem egyenletes. A vörösiszap katasztrófa után megindult a térség rehabilitációja, azonban nem elegendő jelenleg még a hagyományos területhasználat. Olyan beavatkozásokra is szükség lehet, amelyek a kijelölés kori állapotok helyreállítását célozza. Kiemelkedő jelentőségű a közösségi jelentőségű, védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), fehérmájvirág (*Parnassia palustris*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), haris (*Crex crex*). Ezen fajok megőrzéséhez is fontos a kaszálások megfelelő időzítése, a túllegeltetés és a nem megfelelő állatfajokkal történő legeltetés elkerülése.

A területen található gyepek közül a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) érdekében az élőhelyül szolgáló láprétek megőrzése szükséges. A kaszálásukat a tápnövényül szolgáló orvosi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) fejlődési ciklusához is igazított kaszálási rend alkalmazásával kell megvalósítani.

A magyar tarsza (*Isophya costata*) populáció fenntartása érdekében a faj ökológiai igényének megfelelő gypszerkezet kialakítása, élőhelyének extenzív legeltetésével, vagy késői kaszálásával.

A haris (*Crex crex*) és a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) megőrzése érdekében megfelelő nagyságú területek kaszálatlanul/legeletlenül hagyása a költési időszakban. A gyepterületek fenntartása érdekében a legeltetés és kaszálás mellett, több területen van szükség cserjeirtásra és az inváziós növényfajok pl. *Solidago elleni* védekezésére is.

A terület nyílt vízzel rendelkező részein – Marcal folyó, Kamond-Piriti csatorna és Hunyor patak – a réticsík (*Misgurnus fossilis*), a halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), érdekében e víztestek esetleges halászati hasznosítása során a víztesteket érintő beavatkozások természetvédelmi érdekből végezhetők. A vízfolyások menti facsoportok megőrzése a meder árnyékolása érdekében, valamint újabb fasorok telepítése.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi

jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett **kezelési egységekre (KE)** vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére vonatkozó általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás (KE-13, KE-14, KE-15)

A Marcal-medence térségi csatornarendszerét több mint 2 évtizede nem érintette vízügyi beavatkozás, karbantartás, így akár több évre elnyúló tartós belvizek alakultak ki. A csatornák, műtárgyak rekonstrukciója, valamint a még meglévő holtágak revitalizációja a térség gazdálkodói, természetes élőhelyei és állatvilága számára egyaránt kiemelkedő fontosságúak.

A megfelelő vízgazdálkodás feltételei jelentősen javíthatóak lennének a folyó rehabilitációjával. A vízkárelhárítási munkálatok esetében a kezelési előírások a jelölő halfajok ívőhelyeinek, valamint a makrogerinctelenek élőhelyeinek érintetlenül hagyását szolgálják.

A fentiek miatt a Marcal, valamint a befolyó patakokon ismétlődő vízkárelhárítási és vízrendezési fenntartási munkák kivitelezését megelőzően egyeztetést javasolunk a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságokkal. A fenntartási feladatok ellátásánál figyelembe kell venni az árvízvédelmi és településvédelmi vízügyi feladatok ellátásának szükségességét.

Erdőgazdálkodás (KE-10, KE-11, KE-12)

A jelenleg mezőgazdasági vagy erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos. A területen található erdők – pl. a fűzligetek és égeres mocsárerdők – a szukcesszió kezdeti és középső fázisait képviselik.

A klimax erdőtársulásnak számító keményfa ligeterdőknek két kisebb állománya található meg a Torna-patak mentén. Természetességük közepes-jó között váltakozik, a degradáltság többnyire a vízszintcsökkenésnek tudható be.

Hosszútávon a tájidegen fajokból (akác, nemesnyár) álló ültetvények honos fajokból álló erdőkké való átalakítása kívánatos.

A területen őshonos, idős faegyedek hiányában hagyásfák, hagyásfa csoportok kialakítása idegenhonos fajokból csak odvas, előregedő, nem vitális fehér akác esetében kívánatos, más fajokból nem. Ugyanakkor 5m³/ha mértékig ez mind a denevéreknek táplálékot jelentő rovarok mennyisége, mind a védett bogarak fajgazdagsága, mind a bűvőhelyet jelentő odvas fák megmaradása

szempontjából célszerű. Az inváziósan viselkedő, pontszerűen, kis foltokban megjelenő amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) és zöld juhar (*Acer negundo*) példányait el kell távolítani a területről.

Spontán erdősüléssel ugyanakkor növekedhet az erdőterületek kiterjedése. Az önerdősülés természetvédelmi szempontból akkor tekinthető kedvezőnek, amennyiben az állományok puhafás ligeterdökké válnak. Ekkor az erdőalkotó fafajok hazai nyarak, hazai fűzek, és természetes, őshonos elegyfajok, továbbá az erdő több korú fákból áll, gazdag cserjeszintű. A javasolt előírások a Körzeti Erdőterven keresztül is megjelennek, mely mértékadó a gazdálkodás szempontjából.

Gyepgazdálkodás (*KE-1, KE-2, KE-3, KE-4, KE-5, KE-6, KE-7, KE-8*)

A jelenleg mezőgazdasági vagy erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos. Kiemelt cél a terület értékes gyepterületeinek fenntartása mellett a sérült gyepek helyreállítása, illetve az inváziós fajok visszaszorítása, ezek között is elsősorban a magas aranyvesszőé (*Solidago gigantea*). Jelenleg ezeknek a gyepeknek a többségét kaszálással, kisebb részét legeltetéssel hasznosítják.

Hosszú távú fejlesztési javaslatunk a gyepek hagyományos jellegű használata, részben kaszálással, részben extenzív legeltetés szarvasmarhával, lóval, az előírt állatsűrűséggel. A terület kiemelkedő adottságai miatt harmadik kaszálásra is sor kerülhet kedvező években.

A megfelelő területhasználat és vízkormányzás révén a kezelési egységek határai változhatnak pl. egy nem zsombékoló magassásosból mocsárré alakítható ki. Az időjárás változásai miatt szintén eltérés lehet a hasznosításban, ezért a legelő és kaszálóterületek szabályait nem határoztuk el mereven. Mivel a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) esetén a legfőbb veszélyeztető tényező a cserjésedő rétek teljes letisztítása, a cserjeirtás csak hagyásterületek kijelölésével, esetleg 3-4 éves rotációban valósítandó meg.

A vörösiszap-katasztrófa által terhelt, illetve attól mentes gyepterületek között markáns különbség figyelhető meg. A 2010-ben szennyeződött területeken erős degradáció figyelhető meg, részben a szennyezés, részben a kármentesítés során végrehajtott szükséges beavatkozások következtében, ezért itt természetvédelmi szempontból a térségi magkeveréssel történő felülvetés is elfogadható. Ezen területek az inváziós vegetációval együtt a többi gyeptől eltérő kezelést igényelnek.

Turisztika

A vörösiszap-szennyezést követően egyes degradálódott területek élőhelyfejlesztése a turisztikai fejlesztéseket is magában foglalhatja. A Marcal-medence jó vasúti megközelíthetősége, a 8 sz. főút közelsége segítheti az ilyen irányú fejlesztéseket, melyek azonban a jelölő értékek rovására nem mehetnek. A terület jelenleg turisztikai szempontból nem hasznosított, noha jellemzően közepes természetessége, a területhasználat módja, a védett fajok viszonylag alacsony száma az ökoturisztikai hasznosítást nem zárja ki. A kirándulók tudatos irányításával, a túraútvonalak megfelelő kijelölésével, karbantartásával a turizmus által okozott terhelés minimalizálható. Fontos fejlesztés a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása a jövőben, hogy a látogatók tisztában legyenek a terület státuszával és természeti értékeikkel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével javasolt elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén, másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A

kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A Marcal-medence Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 16 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 fejezet mutatja be.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A kezelési egységeket sorrendben, a hasonló hasznosítású területeket csoportosítva az alábbiak szerint tüntettük fel:

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U11 – Út- és vasúthálózat, U10 – Tan-nyák, családi gazdaságok, U4 – Telephe-lyek, roncsterületek és hulladéklerakók, U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmé-nyek, U5 – Meddőhányók, földdel befe- dett hulladéklerakók, U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak
KE-1	kaszálórétek	E1 – Franciaperjés rétek, D34 – Mocsár- rétek
KE-2	legeltetendő területek	D1 – Meszes láprétek, rétlápok (Caricion davallianae), OC – Jellegtelen száraz-fél- száraz gyepek, F1a – Ürmőpuszták, E1 – Franciaperjés rétek
KE-3	fás legelő	P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőer- dők, gesztenyeligetek
KE-4	mocsárrétek, mocsári vízparti növényzet	B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növény- zet, B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak D34 – Mocsárrétek
KE-5	Kékperjés láprétek, irtásrétek	D2 – Kékperjés rétek, H4 – Erdőssztyep- rétek, felszáraz irtásrétek, száraz magas- kórósok
KE-6	nem zsombékoló magassásrétek	B5 – Nem zsombékoló magassásrétek
KE-7	parlagok, degradált gyepek	OB – Jellegtelen üde gyepek, OC – Jel- legtelen száraz-felsőszáraz gyepek, T10 – Fiatal parlag és ugar
KE-8	inváziós lágyszárúak állományai	OD – Lágyszárú özönfajok állományai, P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
KE-9	szántók, intenzív ültetvények	I1 – Nedves felszínek természetes pionír növényzete, T1 – Egyéves, intenzív szán- tóföldi kultúrák, T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák, T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák, T6 – Extenzív szán- tók, T7 – Intenzív szőlők, gyümölcsösök

		és bogyós ültetvények, T8 – Extenzív szőlők és gyümölcsösök, T12 – Évelő energianövények ültetvényei
KE-10	ligeterdők	J4 – Fűz-nyár ártéri erdők, J5 – Égerligetek, RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
KE-11	spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok	RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, P2a – Üde és nedves cserjések, P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, RDb – Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödörök, mesterséges löszfalak
KE-12	idegenhonos faültetvények és facsoportok	S1 – Ültetett akácok, S2 – Nemesnyárasok, S3 – Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S4 – Ültetett erdei- és fekete-fenyvesek, S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai, S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok, P8 – Vágásterületek
KE-13	Marcal, Torna-patak, befolyók, csatornák	BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál
KE-14	Bányatavak	Ac – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete
KE-15	Nádasok	B1a – Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

KE-0 kezelési egység

Kezelési egység meghatározása: kezelést nem igénylő területek

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata: U11, U10, U4, U2, U5, U7

Érintett ANÉR élőhelyek: I1 – Nedves felszínnek természetes pionír növényzete, U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények U4 Telephelyek, roncsterületek, hulladéklerakók; U5 – Meddőhányók, földdel befedett hulladéklerakók, U7 Homok-, agyag-, tőzeg és kavicsbányák, digó- és kubikgödörök, mesterséges löszfalak; U10 Tanyák, családi gazdaságok; U11 Út- és vasúthálózat

Érintett Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok: -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok: -

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: -

Kezelési javaslatok indoklása: Fenti élőhelyek kezelést nem igényelnek vagy esetükben nem értelmezhető a kezelés.

KE-1 kezelési egység

Meghatározása: Kaszálórétek. A nagyobb kiterjedésű állományok Egeralja, Adorjánháza és Csögle községhatárban találhatók összesen 72.47 ha területtel.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: E1 Franciaperjés rétek, D34 Mocsárrétek

Natura 2000 élőhelyek: 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*),

6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY01 Felületés nem megengedett.

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos.

GY09 Fogasolás nem megengedett

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 Tüzpázták létesítése nem megengedett.

GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (Magyarázat: A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) élőhelyként szolgáló cserjéseket meg kell őrizni, esetleg a cserjeirtás 3 éves rotációban végzendő.)

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.

GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.

GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-

ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY92 A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása: A kaszálórétek a Marcal-medencében másodlagos élőhelyek, melyek a lecsapolással láprétekből, mocsarakból alakultak ki, fenntartásuk csak kaszálással lehetséges. A fajgazdagság és a kedvező gyeprétegek fenntartása is kaszálással valósítható meg. A kaszálórétek kezelés hiányában hamar inváziós fajokból alkotta állományokká, magassásosokká vagy cserjéseké alakulnak. A kaszálóréteken cél az avarfelhalmozódás, gyomosodás és cserjésedés-akácósodás megállítása. ., ennél a kezelési egységnél csak a kaszálással valósítható meg. A rendszeresen kaszált kaszálórétek diverzitása magas.

Az intenzív kaszálás a magtermelés részleges elmaradását okozhatja, mely hosszú távon a gyepréteg degradációját, természetességi értékének csökkenését vonja maga után. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyeprétek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeprétegek természetközeli állapotúvá válása elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyeprétegek munkái elősegítenek. A kezeléseket a közösségi jelentőségű 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6440 – Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétegei élőhelyek állapotát fogják javítani.

A cserjésedés megakadályozása megelőző jelleggel fontos, mivel a területen jelen pillanatban elsősorban a nyílt élőhelyek dominálnak. Mivel a közösségi jelentőségű sárga gyapjasszövő (*Eriogaster cataba*) hernyófészkei cserjéken találhatók, és ezeknek ártana a megadott időpontban (szeptember-február) végzett cserjéirtás, ezért a cserjék megfelelő kiterjedésben történő megőrzése szükséges, tehát nem lehet mindenhol cserjét irtani. A meghagyandó területet a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság tudja kijelölni.

KE-2 kezelési egység

Meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartozik az Adorjánháza község határában található üde sás és láprét fél hektáron, és a megszűnt Sziget település térségében található szikes sztyeppfolt.

Az Adorjánháza melletti üde láprét a Natura 2000 terület egyik legértékesebb területe, mivel ott számos üde lápréthez kötődő védett növényfaj fordul elő (vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), gyapjasmagvú sás (*Carex lasiocarpa*), rostostövű sás (*C. appropinquata*), posványkakastaréj (*Pedicularis palustris*), mocsári kosbor (*Orchis palustris*)). Jelenleg lóval kezelik, mivel azonban az állatok szinte mindig a területen tartózkodnak és villanypásztorral bekerítettek, gyakran túllegelik az élőhelyet.

A Kisalföldön szikesek jellemzően a Fertő-tó környezetéhez kötődnek, más területen kifejezetten

ritkák. (Fragmentális, veszélyeztetett állományok Győr környékén és Iván mellett ismertek). A Marcal-medencében most felfedezett-feltehetően ősi-szikesek mindkét előfordulástól jelentős távolságra vannak, így mind növényföldrajzi, mind természetvédelmi szempontból különösen értékesek.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: D1 – Meszes láprétek, rétlápok (*Caricion davallianae*), OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, F1a – Ürmöspuszták

Natura 2000 élőhelyek: 7230 – Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 1530* – Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

*kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A karámos lólegeltetés nem az optimális kezelési mód. Láprétek: A legelés a láprét kezeléséből nem zárható ki, hisz szemmel láthatóan egyes pionír vagy mérgező lápi fajoknak (*Menyanthes trifoliata*), lápi sás (*Carex davalliana*)) kedvez. Azonban más fajok a legeltetés hatására szorultak vissza (gyapjasmagvú sás (*Carex lasiocarpa*), posvány kakastaréj (*Pedicularis palustris*)). Célszerű lenne a legeltetési nyomást csökkenteni a területen, melyet az ingatlan szakaszos legeltetésével vagy időnként pihentetésével lehetne megoldani. Esetleg kombinálni is lehetne a kaszálást és a legeltetést.

Szikesek: A kis területen található mezofil gyepekkel mozaikoló ürmös szikfoknövényzet jelenleg nem kezelt, így természetessége folyamatosan romlik. Fenntartása az alföldi állományokéhoz hasonlóan leginkább alacsony intenzitású legeltetéssel képzelhető el, de a mozaikos élőhely kaszálása is alkalmas lenne a megtelepedett inváziós foltok (maga aranyvessző (*Solidago gigantea*), közönséges tarackbúza (*Elymus repens*)) visszaszorítására.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY09 Fogasolás nem megengedett

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.

GY19 Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék

megőrzésére törekedni kell.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.

GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha..

GY45 A legeltetést április 24. és október 31. között lehetséges.

GY48 Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.

VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelyfejlesztés a közösségi jelentőségű élőhelytípusok kiterjedését csökkentő és szerkezetét kedvezőtlenül befolyásoló cserjésedés-akácosodás megállítása.

Javasoljuk a felnőtt akácos csoportok letermelését és újrasarjadásuk megakadályozását. Továbbá javasoljuk a sűrű cserjecsoportok (pl.: *Prunus spinosa*, *Crataegus monogyna*) ritkítását szárazúzással, egyedi kivágással. A fák mechanikusan és vegyszeresen is irthatók. A fás szárúak kivágása vegetációs időszakon kívül lehetséges a tuskókat talajszintre kell levágni.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek (amelyek a 7230 – mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 1530* – pannon szikes sztyeppék és mocsarak közösségi jelentőségű élőhelyek képviselői) természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyeppragmentumok természetközeli állapotúvá válásának elősegítése. A cél az avarfelhalmozódás, gyomosodás és cserjésedés-akácosodás megállítása.

A jelenlegi kezelés a gyepek fennmaradását veszélyezteti. A karámos lólegeltetés helyett, amely egyes fajok eltűnését okozza, mint pl. gyapjasmagvú sás (*Carex lasiocarpa*), posvány kakastaréj (*Pedicularis palustris*) – a szakaszolt legeltetés a megfelelő. A túllegeltetés elkerülése érdekében a legeltetési sűrűséget és a legeltetési időszakot körültekintően kell meghatározni, amely az éves időjárási körülményekhez igazodva a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legeltetési tervvel valósítható meg. Szükséges továbbá az élőhelyfejlesztési javaslatok között megfogalmazott irtási munkálatok kivitelezése az élőhelyek fennmaradása érdekében.

KE-3 kezelési egység

Meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a mocsárrétek fákkal és facsoportokkal rendelkező állományai, amelyek jellegükben és a megfelelő kezelés tekintetében is elválnak a KE-1 egységbe sorolt ugyanilyen élőhelytípusoktól. A vizsgált terület ártéri szintből kiemelkedő,

szárazabb dombhátain (a mocsárrétek és magassásosok szintje fölött sok helyen mindössze néhány dm-rel magasabban általában legeltetett, rövid fűvű száraz gyepeket találunk fákkal, facsoportokkal tarkítva. Jelenlegi előfordulásai Zalaszegvár és Nemeskocs térségében találhatóak, összes kiterjedése mintegy 10 ha.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: P45 – Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

Natura 2000 élőhelyek: 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei, 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A jelenlegi állapot fenntartása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. Javasoljuk a faállomány záródásának megőrzését, illetve az idegenhonos fajok (leginkább az akác) eltávolítását. A területre szükséges megadni gyepekre és erdőkre vonatkozó előírás-javaslatokat is, mivel szükséges a fakitermelés során a károkozás elkerülése. A gyepterületen egyértelműen legeltetési hasznosítás kívánatos

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY09 Fogasolás nem megengedett

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.

GY19 Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.

GY36 A terület túllegeltetése tilos.

GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.

GY45 A legeltetést április 24. és október 31. között javasoljuk végezni.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

GY117 Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok és jószágalások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.

VA03 A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki.

E44 Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.

E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciók javaslatokat nem adunk meg, az előírás-javaslatok betartása garantálja az élőhelyek jó állapotát.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fás legelők általában erősen legeltetett élőhelyek, így növényzetük degradált. Leginkább tájképi értékük magas, illetve a legelőkön lévő öreg fák számos ritka rovarfaj vagy madárfaj élőhelyéül szolgálnak. A Marcal medencét körülvevő agrártájban ezek az élőhelyek hiányoznak, legközelebb csak a Bakonyalján találunk fás legelőket, melyek nagy része ráadásul pusztulóban van. Felhagyásuk esetén néhány évtizeden belül beerdősülnek, ezzel párhuzamosan az idős fák is pusztulásnak indulnak, így a feljövő cserjék eltávolítása szükséges. Ennek megfelelően a legeltetés a fenntartásukhoz a legcélravezetőbb kezelési mód. Ezzel a kezelési egységet részben alkotó közösségi jelentőségű gyeses élőhelyek (6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei, 6510 – sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)) állapota megőrizhető. A legeltetésen kívül szükség esetén tisztító kaszálás végezhető.

KE-4 kezelési egység

Meghatározása: Mocsárrétek, mocsári vízparti növényzet. A területen általánosan elterjednek számít, egyik legjellemzőbb természetközeli élőhely, előfordulásának nagy része, több mint 550 hektár az eredeti Marcal ártéren található. Pontos elhelyezkedésüket a 3.2.5. mellékletben található térkép mutatja. Állományaik korábban is jelen lehettek a területen, de tájhasználati módok és a vízellátottság mértékétől függően összterületük valószínűleg igen széles határok között mozog. Jelenleg sok olyan területet mocsárrétek kaszált állományai borítanak, ahol néhány évvel ezelőtt nagy kiterjedésű összefüggő magassásosok álltak. A Marcal-menti területeken lévő mocsárrétek közül a sédbúzás mocsárrétek (*Agrostio-Deschampsietum caespitosae*) a legelterjedtebbek, de kisebb-nagyobb foltokban csenkeszes (*Cirsio cani-Festucetum pratensis*) állományok,

pántlikafüves és fehér tippános mocsárrétek is felismerhetők. A mocsárrétek száradásával az állományok gyakran elvesztik mocsárréti karakterüket, jellemző fajaik (pl: mocsári pitypang (*Taraxacum palustre*), mocsári gólyahír (*Caltha palustris*), réti kakukkszegfű (*Lychnis flos-cuculi*) eltűnnek, ill. megritkulnak, és a gyepek jellegtelenebb mezofil kaszálórétté alakul. Erősen legeltetett vagy nem kezelt részeken gyomosak és jellegtelenebb lesznek. Ezeket a foltokat már a jellegtelen gyepek közé (KE-7) soroltuk.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: B2 – Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet, B3 – Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak, D34 – Mocsárrétek
Natura 2000 élőhelyek: 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkása és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
- GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.

GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

VA03 A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok: Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem adunk meg.

Kezelési javaslatok indoklása:

A Marcal-medencében másodlagos élőhelyek, melyek a lecsapolással láprétekből, mocsarokból alakultak ki, fenntartásuk csak kaszálással lehetséges, mivel kezelés hiányában hamar inváziós fajokból alkotta állományokká, magassásosokká vagy cserjéseké alakulnak. A jelenlegi kezelés sokszor legeltetés, de a legeltetésdegradálja az állományokat, mivel azok gyakran túllegeltetettek (villanypásztoros legeltetés). Bár az itteni kaszálórétek védett növényfajokban nem bővelkednek, ennek ellenére a rendszeresen kaszált állományok diverzitása magas. A fajgazdagság és a kedvező gyepterület fenntartása, ennél a kezelési egységnél csak a kaszálással valósítható meg. Az utóbbi évtizedekben a vízelvezető árok eltömődése miatt számos mocsárrét elvizenyősödött, kezelhetetlenné vált és magassásossá alakult át. Ezeket az állományokat már nem lehet kaszálással kezelni és a magassásosok visszaszorítására sem jó ez a kezelés. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek (amelyek a közösségi jelentőségű 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei élőhely állományai) természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyepterület fragmentumok természetközeli állapotúvá válásának elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterületkezelési munkák elősegítenek. A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és jelölőnek javasolt csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*) lepkefajok és a magyar tarsza (*Isophya costata*) érdekében fontos a kezelési javaslatok betartása

KE-5 kezelési egység

Meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a kékperjés láprétek, a meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és a magaskórósok. Jelenleg viszonylag kis területet borítanak kékperjés rétek, melynek egyik oka, hogy a kezeletlen állományai erősen elgyomosodtak és ezeket az aranyvessző tömegesen borította el. Legszebb állományok a Celldömölk-Győr vasútvonal menti árkokban vannak, általában mindenhol csak 5-100 m² kiterjedést érnek el. Valószínűleg régen jelentősebb kiterjedésben voltak a területen, de a meliorációval termőhelyüket tönkretették, így napjainkban csak a talajvíz közelében lévő mélyedésekben, egykori anyagnyerőhelyeken találhatók

meg. A meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) újonnan jelentek meg kis kiterjedéssel a vörösiszap katasztrófa után. A zsombékos növekedésű kékperjések általában a hasonló fiziognómiájú sudár rozsnok (*Bromus erectus*) gyepekkel mozaikolnak és szinte kizárólag másodlagos élőhelyeken jelentek meg (vasút árkában). Állományaikban több védett növény faj is megtalálható (kormos csáté (*Schoenus nigricans*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), tarka zsurló (*Equisetum variegatum*)). Nehéz megközelíthetőségük miatt korábban sem kezelték őket, a termőhely időszakos vízbősége és az állományalkotó fűvek erős versenyképessége miatt erdősülésük nagyon lassú. Általában természetességük jó.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: D2 – Kékperjés rétek, H4 – Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

Natura 2000 élőhelyek: 6210 – Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*), 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A fűavar eltávolítása érdekében a ritkán, 2-évente elvégzett kaszálás javasolt. A gyakoribb kaszálás hosszú távon az élőhely átalakulását (mocsárrétekké vagy mezofil gyepekké) vonja maga után. Legeltetéssel a fajkészlet drasztikusan csökkenne, így ez a kezelés nem javasolt. A környező szántók degradáló hatása napjainkban is érvényesül- az állományok széleinél a nitrogéntúlkínálat miatt átalakul a vegetáció, ott inváziós fajok jelennek meg- ezért a veszélyeztetett élőhelyeknél javasolt egy keskeny pufferzóna létrehozása.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY01 Felülvetés nem megengedett.

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.

GY09 Fogasolás nem megengedett

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.

GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék

megőrzésére törekedni kell.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY35 A legeltetés tilos.

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni..

GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

GY124 A gypet csak két évente lehet kaszálni.

VA03 A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Az élőhelytípus vízellátottságának időszakonkénti biztosításával azok természetességi állapota javítható. Ehhez a területeket a Marcalba csapoló övcsatornák (Celli-nagy-övcsatorna, Mersevāti-övcsatorna, Váltó-árok) és árokrendszereik funkciójának átgondolása szükséges. Vizsgálni érdemes, hogyan javítható a vízvisszatartás mértéke és hatékonysága úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vízepítési tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhelyrekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket. Élőhelyfejlesztési javaslatnak minősül, hogy az érintkező szántókon vetett vagy felhagyott ugarsávot kell kialakítani, legalább 6m szélességben.

Kezelési javaslatok indoklása

Az előírások egy része a gyepek károsításának elkerülésére vonatkozik. Szükséges továbbá a kaszálással történő hasznosítás az élőhelyek fennmaradásához, de a kaszálást csak két évente szükséges elvégezni, nehogy az élőhelyek átalakuljanak. Az időszakos vízborítás feltételeinek megteremtése szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhelyek (6210 – meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*), 6410 – képerjés láprétek meszes, tűzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)) megőrzéséhez, de nem biztos, hogy megvalósítható, hiszen itt sok mindent kell mérlegelni. Jelenleg erre konkrét elképzelés nincs. Továbbá a javaslatok betartása (ilyen az érintkező szántókon kialakítandó 6 m széles ugarsávok kialakítása) és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges,

KE-6 kezelési egység

Meghatározása: Nem zsombékoló magassásrétek. Állományaik korábban is jelentős arányban megtalálhatóak voltak a területen, de a tájhasználati módok és a vízellátottság mértékétől függően összterületük valószínűleg igen széles határok között mozog. Jelenleg sok olyan területet mocsárrétek kaszált állományai borítanak, ahol néhány évvel ezelőtt nagy kiterjedésű összefüggő magassásosok álltak. Az időjárás függvényében a mocsárrétekkel rendszeresen változik a határvonala, aktuális kiterjedésüket a 3.2.5. mellékletben található térkép tartalmazza. A terület közösségi jelentőségű növényfaja, a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*) legnagyobbbrészt ezen az élőhelyen fordul elő.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: B5 – Nem zsombékoló magassásrétek

Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY01 Felülvetés nem megengedett.

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.

GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY35 A legeltetés tilos.

GY101Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezdeni.

GY104Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (Magyarázat: a kiszáradó területeken valósítandó meg)

GY107Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.

GY108Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

GY109A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

VA03 A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Élőhelyrekonstrukciós elképzeléseket nem adunk meg, nincsenek ilyenek tervezve.

Kezelési javaslatok indoklása: A magassásosok jelentős része vizenyős területeken található, ezeket nem célszerű kezelni. Özönfajok leginkább a magasabb térszínen lévő, különösen a kaszálórétek felhagyása után kialakuló másodlagos állományokban fordulnak elő, ezeket tisztító kaszálásokkal szükséges féken tartani. A kaszálórétek helyén kialakult magassásosok visszaalakítása érdekében száraz években a tisztító kaszálás szükséges. Az inváziós lágyszárúak elleni védekezés során

figyelemmel kell lenni arra is, hogy a fokozottan védett hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) gyakran telepszik meg fészkelőként a magas aranyvessző-magassás komplexekben. A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges, és a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) lepkefaj és a közösségi jelentőségű kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) fennmaradását is segíti

A legnedvesebb területeken a kaszálás a talaj magas víztartalma miatt gyakran nehezen oldható meg, másrészt a magassásosok számos védett madár (kékbegy (*Luscinia luscinia*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), pettyes vízcicsibe (*Porzana porzana*)) fészkelőhelyeül szolgálnak, ezért adtunk meg az általános javaslatnál a kaszálásmentességet.

KE-7 kezelési egység

Meghatározása: Parlagok, degradált gyepek. Főként a mocsárrétek és a kaszálórétek degradált területeit soroltuk ide, melyeken az eredeti állapot még helyreállítható. Ezek az erősen legeltetett vagy nem kezelt részeken gyomosak és jellegtelenek lettek. Kiterjedésük rendkívül változó, a vörösiszap katasztrófa utáni helyreállításnál átmenetileg megnőtt, jelenleg folyamatosan csökken, aktuális megjelenését a 3.2.5. mellékletben található térkép tartalmazza. A terület teljes hosszában, kisebb-nagyobb foltokban megtalálhatók, összes kiterjedésük jelentős, 525 ha. A gyepek természetességének romlása általában a túllegeltetés, felülvetés vagy a kaszálás felhagyása miatt következik be. A túllegeltetés a Marcal-medence néhány mocsárrétjét érinti csak, így ez a probléma összességében nem jelentős degradáló tényező.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: OB – Jellegtelen üde gyepek, OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek, T10 – Fiatal parlag és ugar

Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A gyepek felülvetése leginkább Nemeskocs térségében volt jellemző, itt nagy területen találhatók homogén gypfoltok. Ezeknél a gyeptípusoknál az intenzív (évi kétszeri) kaszálás hozhat lassú javulást a gyepek struktúrájában.

Alapvető cél a növényi anyag felhalmozódásának megakadályozása, a gyomfajok kiirtása kaszálással, szárzúzással vagy legeltetéssel.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68 Legeltethető állatfaj: juh.

GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).

GY81 A gyeplet évente legalább kétszer kell kaszálni.

GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.

GY105 Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.

GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.

GY112 Tisztító kaszálás, száruzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és száruzás.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.

GY118 Élőhelyrekonstrukció.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelytípus vízellátottságának javításával természetességi állapota javítható lenne. Erre azonban konkrét elképzelések nincsenek. A vörösiszap katasztrófa utáni degradáció hatásának csökkentése érdekében a gyepek felülvetése is elfogadható, de csak jobb állapotú mocsárrétekről vagy franciaperjés kaszálókról gyűjtött magkeverékekkel.

Kezelési javaslatok indoklása: A kezelési egységbe tartozó területeket legelőként vagy kaszálóként szükséges fenntartani, ehhez adtunk meg javaslatokat. Jellemző probléma a gyepek kezelésének felhagyása, a Marcal-medencében nagy kiterjedésben található felhagyott gyepek, melyek gyakran már a cserjésedés fázisában vannak. Emiatt a cserjeirtással kapcsolatosan is foglalmaztunk meg javaslatokat. Továbbá a gyepek fajkészletének elszegényedése miatt természetes gyepekből származó magkeverékekkel történő felülvetést is javasoltunk. A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. A cserjék irtásával és az élőhelyek kaszálásával főleg azoknál a degradált réteknél érhetünk el gyors javulást, melyek özőnfajokkal még kevésbé fertőzöttek, illetve ott még nem alakultak ki nagyobb magasságúak. A megadott javaslatok segítségével a degradált gyepek jobb állapotúvá válhatnak,

így a közösségi jelentőségű *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) és sík- és dombvidéki kaszálórét (6510) élőhelyek kiterjedése növelhető. A gyepek erőteljes legeltetésének a degradáció okozásán kívül van pozitív hozadéka is, mivel kedvez egyes növényfajok szaporodásának (pl. kiskékű aszat (*Cirsium brachycephalum*)) vagy egyes pionír élőhelyek (pl. mocsári csetkákások, iszaptársulások) kialakulásának. Számos madárfaj használja táplálkozóhelyül a rövid fűű, túllegeltetett, degradált gyepeket.

KE-8 kezelési egység

Meghatározása: Inváziós lágyszárúak állományai, gyomos gyepek, töltésoldal. Egyes felhagyott szántókon, illetve a vörösiszap katasztrófa kapcsán bolygatott területeken találhatóak meg.

Érintettség vizsgálata

ÁNER élőhelyek: OD – Lágyszárú özönfajok állományai, P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Alapvető cél a növényi anyag felhalmozódásának megakadályozása, a gyomfajok kiirtása kaszálással, szárazzással vagy legeltetéssel.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos.

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.

GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.

GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.

GY26 Inváziós fászszerű mechanikus irtása kötelező.

GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fászszerű vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.

GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.

GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani. (Megjegyzés: a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) érdekében javasolt korlátozás)

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
 GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
 GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
 GY70 Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).
 GY81 A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.
 GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
 GY105 Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
 GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
 GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
 GY112 Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.
 GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
 GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajoktól való megtisztítás rekonstrukcióként is értelmezhető, valójában az előírás-sorok tartalmazzák a megvalósítását tartalmazó beavatkozásokat (GY105, GY112 - tisztító kaszálás, GY108 - sokkoló kaszálás), így külön beavatkozásokat nem adunk meg.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az inváziós növényzettel benőtt foltok használatával, kezelésbe vonásával a gyepes jelölő élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárréjtjei (6440) és sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)) kiterjedése növelhető. A cserjések ritkításával (GY28) a kívánatos sűrűségű cserjés állományok hozhatók létre, amely kedvez a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) lepkefaj állományának. Mivel a közösségi jelentőségű sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) hernyófészkei cserjéken találhatók, és ezeknek ártana a megadott időpontban (szeptember-február) végzett cserjeirtás, ezért a cserjék megfelelő kiterjedésben történő megőrzése szükséges, tehát nem lehet mindenhol cserjét irtani. A meghagyandó területet a területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóság tudja kijelölni.

Az inváziós lágyszárúak elleni védekezés során figyelemmel kell lenni arra is, hogy a fokozottan védett hamvas rétihéja gyakran telepszik meg fészkelőként a magas aranyvessző alkotta állományokban.

KE-9 kezelési egység

Meghatározása: Szántók, gyümölcsösök. Szántóterületek a magasabban fekvő vonulatokon illetve a Marcal partja mentén találhatóak meg a területen. Szőlőkultúra kis parcellái találhatóak Csögle magasságában a domb letörésében, míg Bánhalmapusztá térségében kisebb almások helyezkednek el.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: I1 – Nedves felszínek természetes pionír növényzete, T1 – Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T2 – Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák, T5 – Vetett gyepek, füves sportpályák, T6 – Extenzív szántók, T7 – Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények, T8

– Extenzív szőlők és gyümölcsösök, T12 – Évelő energianövények ültetvényei
Natura 2000 élőhelyek: - 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- SZ04 Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
- SZ07 Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
- SZ09 A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
- SZ10 Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ19 Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
- SZ21 Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
- SZ43 Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
- SZ52 Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel. (Magyarázat: kivétel az időszakos vízborítást kapó szántók)
- SZ63 Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ74 Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk a művelési ág váltás kezdeményezését a jelenlegi szántóból gyep vagy legelő művelési ágba, azoknak a szántóknak az esetében, amelyek belvízi elöntést nem kapnak. Javasoljuk az érintett területek felhagyását, és gyeprekonstrukciót gyeptelepítéssel.

Kezelési javaslatok indoklása: A szántók egy részének gyepekké történő átalakítása esetén egyes gyes jelölő élőhelyek ((*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) és sík- és dombvidéki kaszálórét (6510)) kiterjedése növelhető hosszú távon. Továbbá igen lényeges, hogy jelentősen csökkenthető a műtrágyák, kemikáliák mezőgazdasági eredetű diffúz bemosódása. Hosszú távon az ilyen partosabb helyen fekvő szántók gyes élőhelyekké alakítása a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), csíkos medvelepke (*Euplagia*

quadripunctaria), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), magyar tarsza (*Isophya costata*) állatfajok állományait is növelhetné. A Somló és Bakonyalja térségéből, fajgazdag mocsárrétekről gyűjtött magkeverékekkel megvalósított gyepesítés hosszú távon akár a vérfű- hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötétaljú hangyaboglárka (*M. nausithous*) lepkefajoknak is teremthet újra élőhelyet.

A törpekákás iszapnövényzet (3130) a Marcal-medencében szinte kizárólag ezeken az élőhelyeken fordul elő. Fennmaradásukhoz elengedhetetlen a termőhely bolygatása, így az időszakosan előtött szántók átalakítása nem szükséges. A gyeprekonstrukció során a regenerációval az élő fajok dominanciája várható, míg ezzel párhuzamosan a pionír fajok által alkotott iszapnövénytársulások visszaszorulnak. Fontos, hogy az iszapnövényzettel érintett szántókon korlátozzuk a tápanyagbevitelt, hisz a tápanyag túlkínálat a zsióka és a kakaslábű elszaporodásához vezet.

KE-10 kezelési egység

Meghatározása: Égeres mocsárerdők, puhafás ligeterdők. Ide sorolhatók a területet átszelő patakok menti fűzligetek, melyek fennmaradt kis állományai a Cinca- és a Torna patakok régi medrében, holtágaiban, néha mocsarak szélén (Bánhalmapusztá) is kialakultak. Fajkészletük fragmentáltságuk miatt eléggé szegényes. (A térségben előforduló égeresek egykori mocsarak erdősülésével, illetve erdősítés során alakultak ki, így azok nem tartoznak ebbe a kategóriába.) Ezen állományok jelenleg nagyobb részben magán illetve gazdasági társasági kézben, míg a Vízügy által kezelt területeken, állami tulajdonban vannak.

A mocsárerdők és ligeterdők viszonylag kevés állománnyal rendelkeznek a területen, több állomány magassásosok erdősülésével keletkezett.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: J4 – Fűz-nyár ártéri erdők, J5 – Égerligetek, RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Natura 2000 élőhelyek: 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok: Az erdőtervezési körzet tervkészítése során a kedvező természetvédelmi helyzet fenntartása szempontjából ez az élőhelytípus kiemelten kezelendő. A tervezési területen is kiemelő, hogy a nem védett, Natura 2000 területen elhelyezkedő erdők esetében a Natura 2000 rendeltetést elsődleges rendeltetésként indokolt megállapítani és az azt megalapozó körülmény fennállásáig fenntartani minden olyan erdőrészletre vonatkozóan amely közösségi jelentőségű, jelölő faj élőhelyeként szolgál, vagy amelyben közösségi jelentőségű, jelölő erdei élőhelytípusba tartozó erdő található. Jelenleg mindazon területek, amelyekre az új típusú körzeti erdőterv nem készült el fatermesztési rendeltetésűek, vágásos üzemmódban. A körzeti erdőtervezések során érvényesíteni kell azon törekvést, hogy a jelölő erdei élőhelytípusokból az egyes átfedő Natura 2000 területeken arányos mértékben és eloszlásban mindig legyen idős erdő.

A jelenlegi állapot fenntartása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. Javasoljuk a jelenlegi erdőborítás megőrzése mellett az idegenhonos fafajok (leginkább az akác) eltávolítását. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Bár a területen lévő mocsárerdők növényzete nem különösen értékes, mint a térségben veszélyeztetett erdei vizes élőhelyek, mindenképp megőrzendők. Felújításuk során a termőhely víztelenítését kerülni kell, illetve törekedni kell arra is, hogy az minél kisebb bolygatással járjon. A Bánhalmapusztá mellett lévő mocsárerdőkben minimálisra javasolt csökkenteni az erdészeti tevékenységet.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:– az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet – Az érintett erdőterületeken a vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek alapján folytatható a gazdálkodás.(Pápai Erdőtervezési körzet,. Kemenesi cser Erdőtervezési körzet, Devecseri Erdőtervezési Körzet, Alsó-Kemenesháti körzet (korábban Celldömölki körzet ésSárvári körzet).

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.

E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.

E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.

E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.

E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).

E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki.

E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).

E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljes kímélete.

E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.

E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.

E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.

E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.

E33 Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.

E39 A mikroélőhelyek fenntartása.

E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.

E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.

E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.

E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.

E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.

E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.

E70 Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

- Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.

E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

E82 Tuskóprizmák, tuskópaszták nem létesíthetők.

E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

E84 A felújítással érintett erdőrészlet szomszédos állományainak kora legalább a vágásérettségi kor felét eléri.

E85 A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fő célja az előírásoknak a területen lévő erdők természetességének fenntartása, esetleges javítása. elsősorban az inváziós fajok eltávolításával. A javaslatok betartásával a jelölő enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas köris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) élőhely állapota javítható. Továbbá növelhető a xylofág közösségi jelentőségű bogárfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*) állományának nagysága. . A mocsárerdők esetében a beavatkozások mellőzésével vagy minimalizálásával az erdők természetessége hosszú távon javítható.

KE-11 kezelési egység

Meghatározása: spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok. A tervezési terület egészen szórványban, telepített ültetvényen, elhagyott területen, illetve régi holtágak mentén több foltban megtalálható, legalább 50%-os záródású állományok. A spontán kialakult állományok közül a legalább 50%-ban záródottakat az erdőtervezés időszakában (2011-12) az erdészeti hatóság talált erdőként bejegyezte.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, P2a – Üde

és nedves cserjések, P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, U7 – Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak
Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fő cél a spontán fásodott területeken a fás vegetáció megőrzése, az állományok természetességének javítása. Az üzemtervbe került állományok esetében a természetvédelmi célok érvényesítése szükséges, így pl. a jellegtelen, vagy idegenhonos állományok szerkezetátalakítása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Ezenél a cél a terület mozaikosságának fenntartása, illetve a madarak fészkelőhelyének biztosítása. Az őshonos facsoportokat, fasorokat, erdősávokat lehetőleg ne kezeljük. Visszaszorításuk abban az esetben javasolt, ha azok jó természetességű gyepek élőhelyet vagy a hozzájuk kötődő közösségi jelentőségű természeti értékeket veszélyeztetnek.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: – az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet – Az érintett erdőterületeken a vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek alapján folytatható a gazdálkodás. (Pápai Erdőtervezési körzet, Kemenesi cser Erdőtervezési körzet, Devecseri Erdőtervezési körzet, Celldömölki körzet Sárvári körzet.)

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
- E20 Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
- E04 Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E17 Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfa meghagyása.
- E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrézset területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű

mellőzése.

E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E70 Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

- Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).

- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.

- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.

VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Szükséges az idegenhonos fafajokból álló állományok szerkezetátalakítása, célállományként puhafás ligeterdőállományok jöhetnek szóba. Ezek erdészeti terminológia szerint elegyes hazai nyárasok lehetnek.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások az erdők természetességének növelése érdekében szükségesek. Megfelelő, ha a spontán állományokat üzemtervezik, azonban a jelölő erdős élőhely kiterjedésének növelése érdekében szükséges az idegenhonos állományok szerkezetátalakítása. A javaslatok betartásával a jelölő enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*) élőhely állapota javítható., a területen, mivel nőhet az élőhely kiterjedése Továbbá növelhető a xylofág közösségi jelentőségű bogárfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*)) állományának nagysága, az odvas fák és holtfák meghagyásával..

KE-12 kezelési egység

Meghatározása: Idegenhonos faültetvények és facsoportok. Kisebb akácok 8 helyszínen elszórtan találhatóak a vizsgált területen, míg nagyobb nyáras ültetvények Bánhalmapusztá térségében jellemzőek.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: S1 – Ültetett akácosok, S2 – Nemesnyárasok, S3 – Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S4 – Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai, S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok, P8 – Vágásterületek
Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:– az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet – Az érintett erdőterületeken a vonatkozó erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek alapján folytatható a gazdálkodás.(Pápai Erdőtervezési körzet, Kemenesi cser Erdőtervezési körzet), Devecseri Erdőtervezési Körzet, Celldömölki körzet, Sárvári körzet

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.

E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok minden egyedének megkímélése.

E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.

E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.

E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.

E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.

E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.

E64 Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).

E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.

E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E70 Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:– Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.– Javasolt alkalmazási idő: lágyzárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.– Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.– Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.– Erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).– Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.– Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása,

csöppenésmentes kijuttatással.

E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.

E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.

E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.

E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjezintben is.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Rekonstrukció: A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácok letermelése és szerkezetátalakítás elvégzése. Célállományként puhafás ligeterdőállományok jöhetnek szóba. Ezek erdészeti terminológia szerint elegyes hazai nyárasok lehetnek.

Kezelési javaslatok indoklása: Az előírások fő célja a tervezési területen található erdők természetességének javítása és hosszú távú fenntartása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos a meglévő idegenhonos állományok lecserélésével. A javaslatok betartásával a jelölő enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*) élőhely állapota javítható a területen, mivel nőhet az élőhely kiterjedése. Továbbá növelhető a xylofág közösségi jelentőségű bogárfajok (nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*)) állományának nagysága.

KE-13 kezelési egység

Meghatározása: Vízfolyások, árkok. A Marcal eredeti nyomvonala a rendkívül kis esés miatt a csatornázás előtt rendkívül gyakran változott. A szabályozás következtében jelentős csatornahálózat található a tervezési területen. Természetessége a vörösiszap katasztrófa utáni mederkotrás következtében jelentősen csökkent, a növény-, hal és vízi gerinctelen állományok visszatelepülése ugyanakkor folyamatos, javuló tendenciát mutat.

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: BA – Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló- és folyóvizek partjánál

Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mederfenntartás: amennyiben elkerülhetetlen a fenntartó kotrás elvégzése, úgy a kivitelezés során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszáru vegetációra

eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztshelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélnövényzet, valamint a középvízi meder keresztshelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megörzésre.

Haltelepítés: A telepítések során folytatni kell azt a korábban megkezdett gyakorlatot, melynek során változatos több őshonos fajt tartalmazó kihelyezések történtek. Idegenhonos halfaj nem telepíthető.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

-

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- V14 A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.
- V19 Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.
- V63 Élőhely-rekonstrukció

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok A vízfolyásokat, csatornákat kísérő fasorok őshonos fafajokkal történő szélesítése növelné ökológiai folyosó szerepét. A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az árokrendszer szükségességének felülvizsgálata Ennek kidolgozása túlmutat a fenntartási terv keretein, mivel geodéziai felmérés eredményeinek ismeretében végzett vízügyes tervezést igényel.

Kezelési javaslatok indoklása

Jelen formájában is fontos szerepe van a patakmedernek és a csatornahálózatnak a jelölő fajok közül a halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományának, továbbá a réti csík (*Misgurnus fossilis*) állományának megörzésében. A vízi és vízparti vegetációt érintő fenntartási munkák, illetve a vörösiszap-katasztrófa után elvégzett mentesítés azonban egyes jelölő fajok esetében csökkentik a meghatározó, természetes élőhelyfoltok (vízbe lógó fák, gyökerek) kiterjedését, valamint csökkentik a víztér leárnýékoltságát., Emiatt szükséges a fenntartási munkák javasolt korlátozása (féloldali kotrás), illetve a kísérő fasorok szélességének növelése, továbbá az idegenhonos halfajok állományainak visszaszorítása. A meglévő árokrendszerek létjogosultságának felülvizsgálata azért szükséges, mivel amennyiben kiderülne, hogy egyes szakaszok megszüntethetők, kiválthatók, az az említett jelölő fajok számára feltétlenül kedvező volna.

KE-14 kezelési egység

Meghatározása: bányatavak Nagypirit és Nemeskocs között találhatóak kavicsbányászat után fennmaradt horgásztavak, illetve egy kisebb anyagnyerő, melyek ebbe a kategóriába sorolhatóak.

Érintettség vizsgálata: ÁNÉR élőhelyek: Ac – Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete
Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:A vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani.

A kezelési egységben fajgazdag hínárélőhelyek vannak, így a fő cél azok mozaikosságának fenntartása. Ez egyes esetekben (pl. vízilófark (*Hippuris vulgaris*) előfordulások) a zavartalanság biztosításával érhető el.

A pionír hínarasok tekintetében a termőhely aktív beavatkozást igényel. Utóbbiaknál fontos, hogy a víztestek növényzetének záródását megakadályozzuk, ami a vízparton felnövő fás vegetáció tisztításával, valamint a nádas és gyékényes szegélyek visszaszorításával érhető el. A vízilófark (*Hippuris vulgaris*) élőhelyén horgászati berendezések létesítése nem javasolt, ezért új létesítésnél a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

-

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

V14 A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos. (Magyarázat: ez alól kivétel a záródást megelőzendő a szegélyeken végzett nád- és gyékényirtás, amely az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság engedélyével végezhető)

V19 Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: Célszerű lenne a kavicsbányászattal összefüggően sekély (0,5-1 m mély) változatos medrű vizes élőhelyek kialakítása az érintett területeken. Ez azt jelenti, hogy a meglévő tavakban lehetne kialakítani sekély sávokat, kavicsbányászati erőgépekkel.

Kezelési javaslatok indoklása:

A vizes élőhelyek számos jelölő vagy védett állatfajnak jelentenek élőhelyet, így a jelölő fajok közül pl. a halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), illetve a fokozottan védett vidra (*Lutra lutra*) ezért van szükség ezen kezelési javaslatok betartására. A jelölő fajok esetében a sekély vizű parti területek kiterjedésének növelése mindenképp pozitív, ezek a fajok a több méter mély vízterületeket nem lakják.

Továbbá a javaslatok betartása (vizinövényzet irtásának tilalma és a szegélyeken felnövő nádas-gyékényesek ritkítása) szükséges a változatos hínárközösségek, kiemelten a vízilófark (*Hippuris vulgaris*) állományainak fennmaradásához.

KE-15 kezelési egység

Meghatározása: Nádasok. A tervezési területen szétszórva, nem túl nagy kiterjedésű nádas foltok találhatóak meg a nedvesebb foltokon. Ez egyrészt magában foglal mocsarak, vízállások szegélyében lévő és megőrzendő nádasokat, valamint gyepen és szántón lévő gyomnádasokat, amelyeket eltérően kell kezelni

Érintettség vizsgálata

ÁNÉR élőhelyek: B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

Natura 2000 élőhelyek: -

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Művelési ág megváltoztatása nem javasolt (kivéve a kivettből gyepképpé minősítést).

A területről belvíz elvezetése, csatornázás nem javasolt. Kivétel ez alól, ha a víz települést vagy más létesítményt veszélyeztet. A vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani.

Nádasok tekintetében különbséget kell tennünk a mocsarak, vízállások szegélyében lévő nádas foltok és az ún. gyomnádasok között. Előbbiek fontos szerepet játszanak a madarak fészkelésében, kezelésük kaszálással történhet, de az avas nádas foltok meghagyása szintén fontos. A gyomnádasok mocsári élőhelyek leromlásával, vagy tápanyag túlkínálat miatt alakultak ki. Kaszálás esetén a mocsárréti fajok lassú betelepülése várható, de hatékony visszaszorításuk legeltetéssel lehetséges.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

-

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

V56 A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.

V42 A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.

V43A nádaratás befejezéséről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot.

V49 A nádas minimum 10-20%-át nem szabad learatni.

V44 A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.

VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: a szárazföldi gyomnádasokat legeltetéssel át lehetne alakítani gyepekké

Kezelési javaslatok indoklása: A nem túl nagy kiterjedésű nádas foltok gyomoktól, inváziós fajoktól való megtisztítása, vágással történő megújítása emelné a természetesség fokát. Mivel nem nádas művelési ágba tartoznak, ezt elsősorban időszakonkénti kaszálással lehet elérni.

A gyomnádasokat pedig legeltetéssel lehetne átalakítani, hosszú távon gyepekké.

A fészkelő madárvilág érdekében hagyásfoltok meghagyása is szükséges, egyes fajoknak avas nádra van szükségük. A korlátozások betartása a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományainak megőrzése szempontjából is fontos.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokkal érintett kezelési egységek: KE-2, KE-5, KE-7, KE-9, KE-11, KE-12, KE-13, KE-14, KE-15

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések túlnyomó részben élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé. Az egyes fajokat a „kezelési javaslatok indoklása” fejezetekben soroljuk föl:

- KE-1: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
 KE-2: gyapjasmagvú sás (*Carex lasiocarpa*), posvány kakastaréj (*Pedicularis palustris*)
 KE-4: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), magyar tarsza (*Isophya costata*)
 KE-6: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), kiséfészű aszat (*Cirsium brachycephalum*), kékbegy (*Luscinia luscinia*), foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus*), pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*)
 KE-8: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
 KE-9: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), magyar tarsza (*Isophya costata*)
 KE-10: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
 KE-11: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
 KE-12: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
 KE-13: halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), réti csík (*Misgurnus fossilis*)
 KE-14: halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), vidra (*Lutra lutra*), vízilófark (*Hippuris vulgaris*)
 KE-15: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Célzott fajvédelmi intézkedés a kritikus helyzetű, jelenleg ismert állománnyal nem rendelkező vérfű- hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötétaljú hangyaboglárka (*M. nausithous*) lepkefajok érdekében tehető, hiszen a KE-9 kezelési egység esetében megadott szántógyepesítések teremthetnek e fajoknak újra életteret, de kizárólag magas természetességű, vérfűben gazdag gyepekből (lehetőleg helyben, illetve közeli élőhelyeken (pl. Somló, Bakonyalja) gyűjtött magkeverékekkel történő vetés után.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A terület vegetációját korábban nem vizsgálták rendszeresen. Jelenleg biodiverzitás célú monitorozás nem folyik a területen. A vörösiszap-katasztrófa következményeit vizsgálja a közvetlen szennyezéssel érintett területeken a károsító MAL Zrt.

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2013 és 2014 folyamán készült el. A jövőbeni vizsgálatok célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

- a közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente.
- Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, erdőkre és vizes élőhelyekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A jelölő lepkefajok monitorozása NBmR módszertan szerint végezhető, 5 évente. A mintavételi pontok száma lepkefajonként 5.

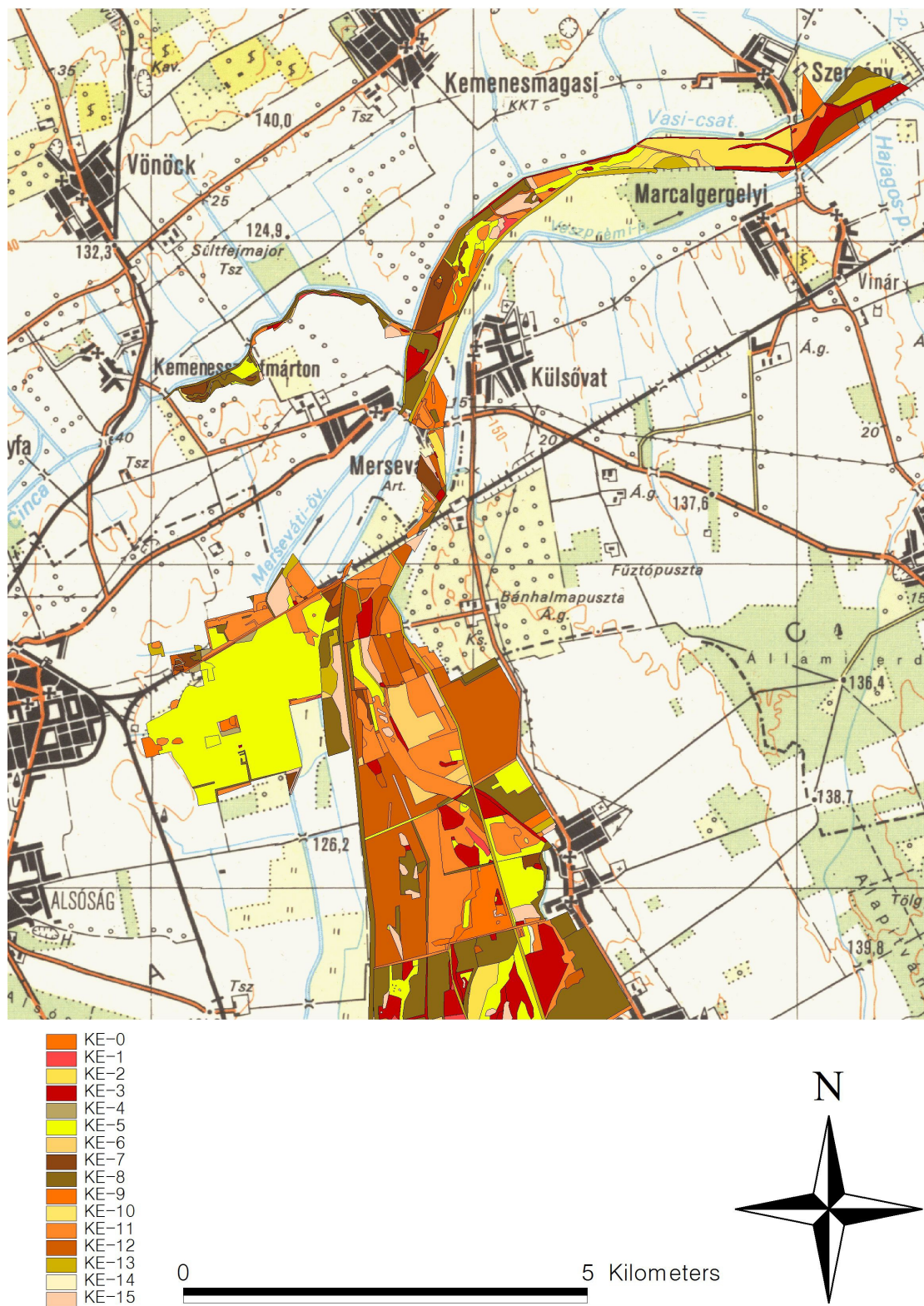
A halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*) és a réti csík (*Misgurnus fossilis*) állomány nagyságának, a területen belüli, legalább 10 évenkénti monitorozása javasolt, a vízfolyás és egyes csatornák halközösségének vizsgálatával NBmR módszertan szerint.

A jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományát NBmR protokoll szerint javasolt monitorozni, 10 évente.

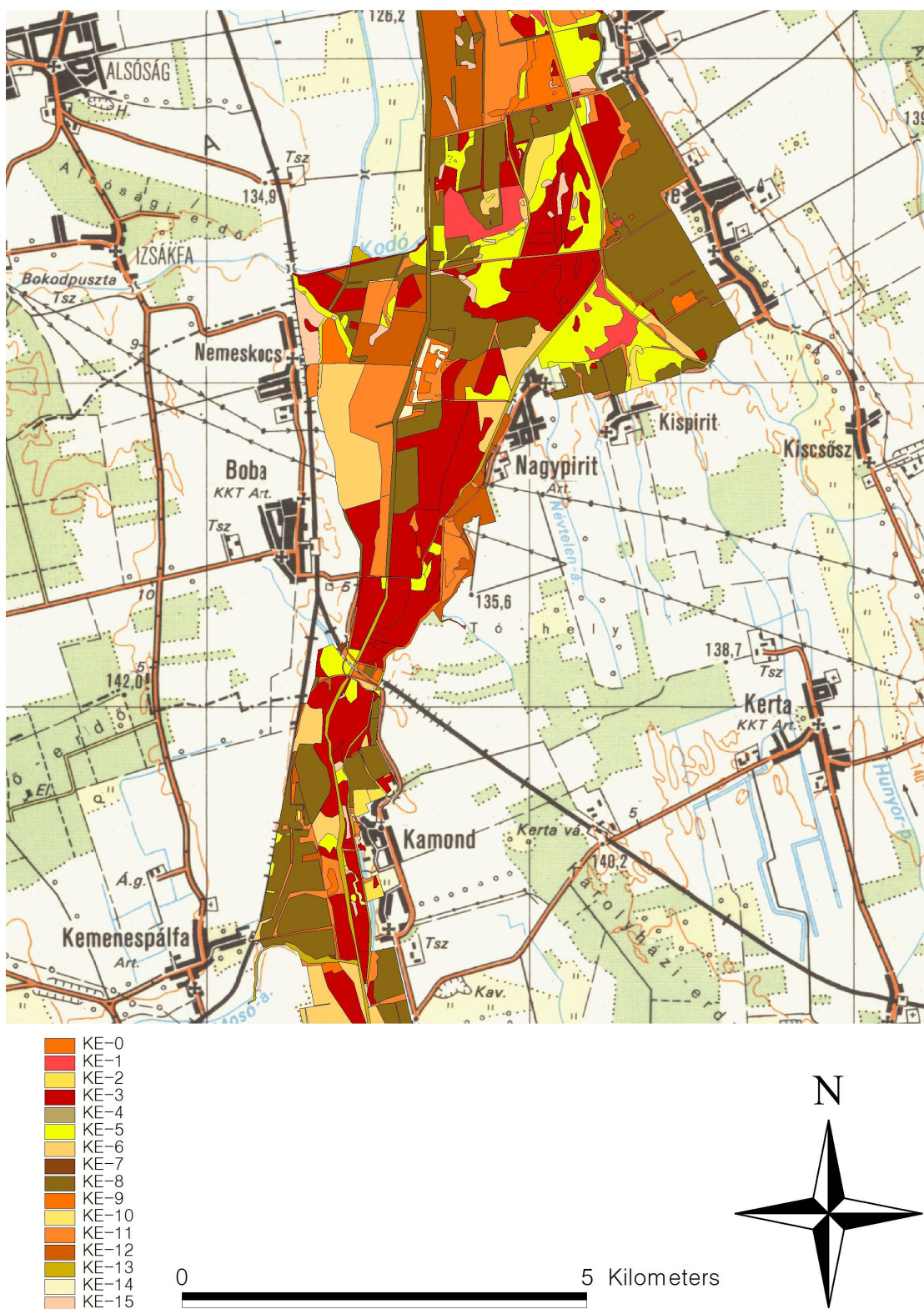
A jelölő magyar tarsza (*Isophya costata*) állományát NbmR protokoll szerint javasolt monitorozni,

5 évente, 5 ponton

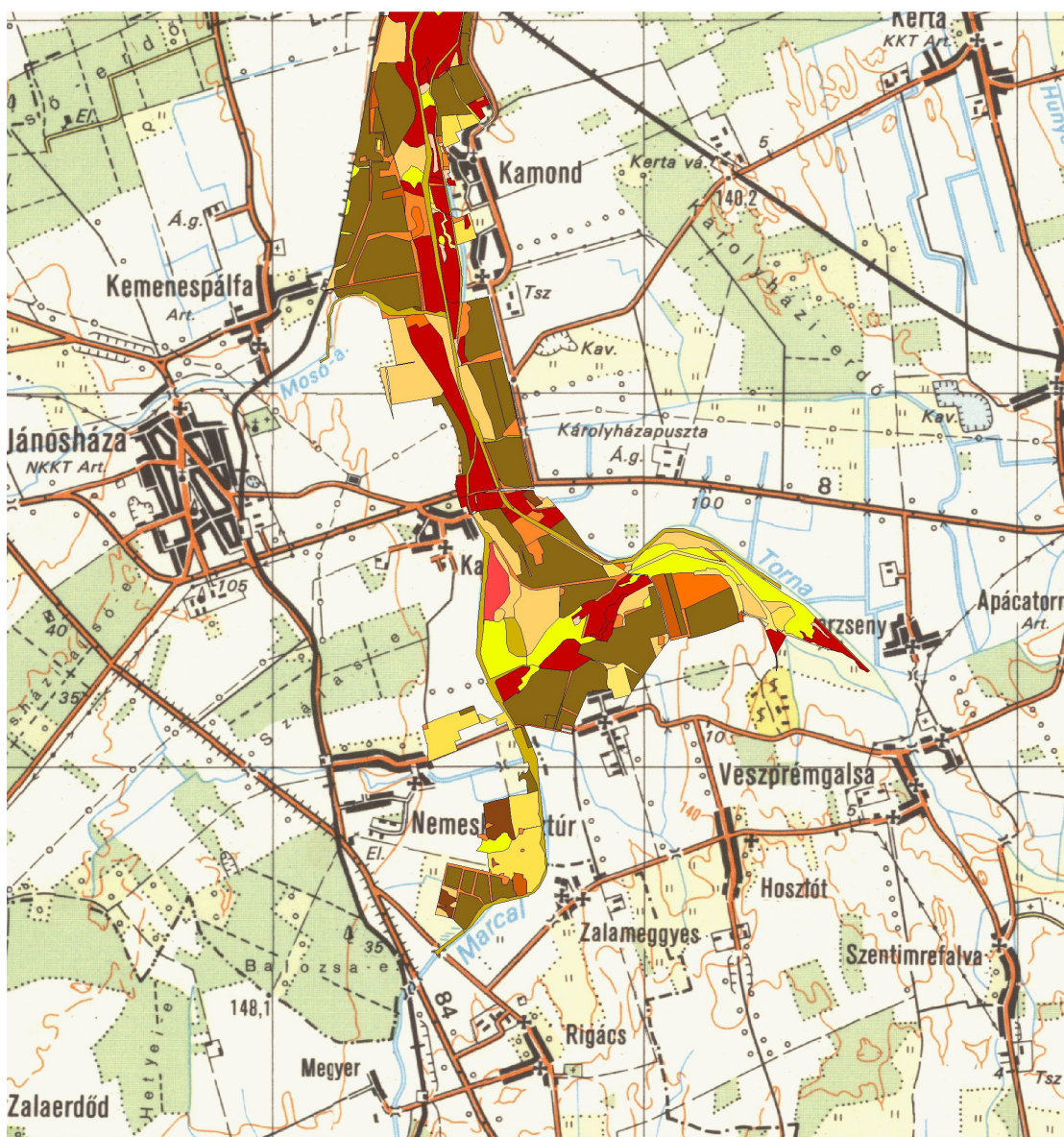
3.2.5. Mellékletek

. Kezelési egységek elhelyezkedése a Marcal-mentén (Észak-3/1)

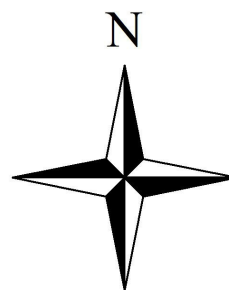

.Kezelési egységek elhelyezkedése a Marcal-mentén (Közép-3/2)

- KE-0
- KE-1
- KE-2
- KE-3
- KE-4
- KE-5
- KE-6
- KE-7
- KE-8
- KE-9
- KE-10
- KE-11
- KE-12
- KE-13
- KE-14
- KE-15

0 5 Kilometers

. Kezelési egységek elhelyezkedése a Marcal-mentén (Dél-3/3)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület a Marcal-medence (HUBF 20015) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, így alapvetően a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

Ugyanakkor a terület mintegy 20%-án találhatóak ex lege védett lápfoltok találhatóak, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Emellett a Marcal-medence középső részei összesen mintegy 80%-ban az országos ökológiai hálózathoz magterületei, 10-10%-ban pedig ökológiai folyosó és puffterület részei (ld. 1.6. fejezet).

A gyepterületek nagy részét gazdálkodók hasznosítják részben tulajdonosként, részben a természetvédelmi kezelésben lévő legelőkön bérlőként. A gyümölcsösök és az erdők esetén jelentős arányt képeznek az Agroprodukt Zrt területei.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehet igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen elhelyezkedő, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján. Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló

gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek,

állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a „Marcal-medence (HUBF20015)” Natura 2000 területe az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
YD3UC-U-12	1.20	0.82	
Y4EEC-H-12	1.35	0.30	
Y4C1C-1-12	1.60	1.35	
Y4K1C-7-12	11.84	10.37	
Y48MC-J-12	5.07	4.26	
YR6CX-E-12	7.65	5.73	
YD51C-3-12	0.78	0.54	
YL9YX-Y-12	15.99	10.37	
Y3NMC-W-12	0.57	0.57	
Y3FMC-P-12	2.00	0.78	
YR2RX-P-12	8.69	7.84	
YKHXY-5-12	14.20	11.80	
Y4Y1C-M-12	2.21	0.30	
YHK5X-A-12	2.3	0.00	ÚT
Y2D7C-6-12	6.56	4.95	
YJ55X-X-12	15.14	13.18	
YLLCX-N-12	36.32	35.38	
YCL7C-P-12	15.86	14.60	
Y2HUC-W-12	5.45	3.23	
YKDCX-E-12	15.82	13.80	
YCK1C-F-12	5.08	1.80	
YQVRX-H-12	2.69	2.56	
YQTCX-1-12	5.65	3.39	
YCEEC-Q-12	1.596	0.95	
YCC1C-8-12	0.87	0.50	
YC67C-9-12	17.82	13.95	
YJ0CX-Y-12	2.89	0.00	ÚT
YQWYX-Q-12	3.02	0.00	ÚT
YJ0CX-Y-12	2.89	0.00	ÚT
Y351C-R-12	5.21	4.86	
YJ1KX-7-12	34.95	26.74	
YT2RX-Q-12	5.65	3.39	
YQMKX-2-12	2.16	0.00	ÚT
Y1UEC-T-12	0.68	0.68	
Y1C1C-W-12	0.72	0.00	
YHFRX-U-12	13.46	9.91	
YH8RX-M-12	2.00	0.00	ÚT
YHVXR-8-12	11.08	9.98	

Y19UC-N-12	1.57	1.36	
Y167C-X-12	1.04	0.00	
Y13UC-F-12	0.83	0.74	
Y17EC-6-12	0.61	0.33	
YC07C-3-12	5.51	4.94	
YAVMC-C-12	8.12	6.73	
YAUEC-4-12	8.12	6.73	
YEWYX-E-12	1.56	0.00	ÚT
YH9YX-V-12	34.27	32.15	
YFPYX-8-12	2.18	0.00	ÚT
Y1VMC-2-12	5.05	0.00	
Y11EC-Y-12	7.70	5.09	
YAWUC-L-12	3.85	1.15	
Y1WUC-9-12	9.47	9.32	
YCD7C-H-12	18.21	18.03	
Y1T7C-K-12	4.06	3.55	
YC8MC-R-12	6.01	4.68	
YC1EC-A-12	7.21	5.86	
YC9UC-1-12	1.17	0.98	
YAT7C-V-12	3.59	2.11	
YHEKX-L-12	7.06	4.46	
YEMKX-Q-12	1.70	0.00	ÚT
YWK5Y-R-12	7.05	0.00	ÚT
YRTCY-3-12	16.55	13.05	
YYD36-T-12	2.27	0.00	ÚT
YRT36-1-12	0.57	0.33	
YFDCY-C-12	12.36	9.25	
YRM96-2-12	2.06	1.49	
YRMKY-4-12	6.27	0.00	ÚT
Y9U96-R-12	13.52	10.89	
YT3P6-X-12	12.11	3.59	
Y8M96-J-12	22.89	19.11	
YUUKY-D-12	1.91	0.00	ÚT
YDFRY-R-12	31.31	26.84	
Y8JW6-2-12	0.83	0.83	
Y8AW6-U-12	3.25	3.16	
Y8WP6-7-12	0.75	0.60	
Y8636-V-12	5.69	5.01	
Y8VH6-Y-12	1.36	0.73	
YA7KY-8-12	4.39	0.34	ÚT
YR196-E-12	4.11	2.81	

YR036-6-12	4.84	1.35	
YR636-D-12	6.46	5.68	
YQWP6-P-12	17.18	15.01	
Y7XW6-E-12	11.43	10.78	
YDEKY-J-12	8.45	7.32	
Y8FRY-M-12	0.95	0.00	ÚT
YAC5Y-Y-12	2.67	1.45	
YRD36-L-12	27.48	26.92	
Y7QW6-7-12	4.96	4.57	
YUMKY-6-12	11.86	10.25	
Y9HYY-W-12	18.40	17.62	
Y8HYY-V-12	8.42	7.74	
YE4W6-T-12	0.95	0.95	
Y98RY-F-12	8.59	8.23	
YAPYY-5-12	5.24	0.35	
Y8K5Y-4-12	43.21	34.55	
YU7KY-R-12	8.58	6.12	
YYWYY-1-12	6.99	5.66	
Y7HYY-U-12	2.91	0.00	ÚT
YRMKY-4-12	6.27	0.00	ÚT
Y82RY-7-12	0.59	0.00	ÚT
YYNRY-K-12	23.67	22.88	
YQ9P6-3-12	8.86	8.08	
YQ8H6-U-12	3.18	2.30	
YU6CY-J-12	6.12	4.95	
YQ636-C-12	17.80	16.39	
YVE96-X-12	1.95	0.00	
YQ796-L-12	3.00	2.32	
YQAW6-A-12	3.85	2.25	
YYFRY-C-12	2.82	2.26	
YVD36-P-12	24.79	23.26	
YQE96-T-12	1.86	1.31	
Y8MKY-L-12	16.58	12.89	
YYK5Y-U-12	1.40	0.27	
YUC5Y-H-12	0.39	0.00	ÚT
YYLCY-3-12	2.47	2.27	
Y6DCY-3-12	0.68	0.00	ÚT
YW8RY-3-12	16.77	15.06	
Y8EKY-D-12	23.20	18.77	
Y7LCY-A-12	3.45	0.00	ÚT
YWEKY-2-12	12.44	11.57	
Y9MKY-M-12	15.13	14.37	
Y8WYY-9-12	10.99	8.22	
YEFH6-Q-12	44.37	41.16	
YYVRY-R-12	6.54	5.78	
YWDCY-T-12	7.98	0.00	
Y7D36-2-12	2.31	1.53	
Y7JW6-1-12	8.61	5.56	

Y73P6-C-12	3.04	2.43	
YQL36-R-12	7.82	6.94	
YR3P6-W-12	3.56	0.00	ÚT
Y8036-N-12	0.90	0.87	
Y8E96-A-12	4.91	4.48	
Y8NH6-R-12	0.97	0.62	
Y8L36-9-12	3.31	0.00	
YDDCY-9-12	2.82	2.43	
Y89P6-L-12	2.12	1.55	
YR8H6-V-12	16.51	10.73	
YQVH6-F-12	9.11	8.36	
Y83P6-D-12	0.95	0.00	ÚT
YQU96-7-12	5.77	3.63	
YAHYY-X-12	4.97	4.68	
YR4W6-5-12	6.73	5.56	
YC3YY-K-12	7.51	7.34	
YR796-M-12	12.42	10.05	
YD8RY-K-12	11.53	10.86	
Y9JW6-3-12	2.01	1.33	
YDWYY-E-12	3.81	3.65	
YRPP6-J-12	2.01	1.33	
YRXW6-Y-12	6.24	4.90	
YRVH6-H-12	22.73	21.16	
YTE96-V-12	1.35	0.83	
YT4W6-6-12	3.34	2.55	
YAJW6-4-12	0.82	0.00	
YT8H6-W-12	14.56	11.11	
YT636-E-12	2.63	1.81	
YT2H6-P-12	8.67	7.10	
Y9L36-A-12	5.99	3.26	
YA4W6-P-12	3.13	2.54	
YER5Y-H-12	7.07	4.80	
YCMKY-P-12	2.79	0.00	ÚT
YR3P6-W-12	1.92	0.00	ÚT
YAULA-8-12	2.79	0.00	
YT9P6-5-12	11.14	9.58	
YTAW6-D-12	1.43	0.00	
YTD36-M-12	16.89	14.44	
YT796-N-12	18.33	12.47	
YHC1A-C-12	33.24	27.28	
YVX0A-9-12	9.99	4.64	
YFFRY-U-12	8.1	0.00	
Y8UEA-1-12	2.26	.083	
YHD7A-L-12	2.42	1.80	
YCJ0A-C-12	35.43	0.00	
YDELA-W-12	18.43	0.00	
YVTDA-K-12	8.64	0.00	
YW56A-Q-12	3.09	02.80	
YHK1A-K-12	36.26	32.33	

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetők el:

- Egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszereit tartalmazza.
- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG), amely egy középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. A jelenlegi 2009-2014 közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos.
- *Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek mértéke 38 eurónak megfelelő forintösszeg évente.*

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj- és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek. Főként a jelentős korlátozásokkal vagy többletmunkával járó tevékenységek esetében szükség lenne ténylegesen ösztönző mértékű támogatás biztosítására. A sárga gypjasszövő (*Eriogaster catax*) élőhely igénye miatt például a felnövő cserjék, elsősorban a kökény vágása 3-4 éves rotációban lenne célszerű, ami többszöri beavatkozást igényel a területhasználótól.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területet érintő pályázat nincs folyamatban.

A Marcal és parti sáv rehabilitáció, illetve a medence gyepterületeinek rekonstrukciója, vízkormányzása érdekében készít elő integrált projektet, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal, a Sporthorgász Egyesületek Vas megyei szövetségével valamint az érintett önkormányzatokkal a LIFE+ természetvédelem keretre.

3.3.3. Egyéb

A területre vonatkozóan egyéb javaslat nem fogalmazható meg.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Eszköz típusa	Dokumentum típusa	Érintettek	Időpont
Önkormányzati közzététel	a kifüggesztésre került anyag PDF másolata	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Tervezésről szóló hirdetemény: 2013. június 21.; Lakossági fórumokra szóló meghívó és hirdetemény: 2014. június 17.; Tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről: 2014. július 28.
Terepbejárás	jegyzőkönyv	gazdálkodók	2013. november
Lakossági és gazdafórum	jelenléti ív és jegyzőkönyv	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, nemzeti park igazgatóság	2014. július 7. (Nagypirit)
Honlap	www.bfnp.hu/magyar/oldalak/natura_2000_fenntartasi_tervek/	minden érdeklődő	2013. júliustól
Érintettek írásos kiértékelése (levélben és e-mailen)	ajánlott levél, e-mail, e-mail visszaigazolás	gazdálkodók, települési önkormányzatok, terület tulajdonosok és vagyonkezelők, környezetvédelmi társadalmi szervezetek, nemzeti park igazgatóság, bányászati jogosultságok jogosítottjai	1. értesítés (tervezési folyamat megindulásáról): 2013. június 21. – július 10. 2. értesítés (gazdafórumra meghívó): 2014. június 17. 3. értesítés (tájékoztatás a fenntartási terv munkaverziójának elérhetőségéről): 2014. július 28.
Sajtómegjelenés	http://zaol.hu/hirek/a-termeszetvedok-ismet-megprobalhatjak-elmagyarazni-mi-az-a-natura-2000-1544453 http://veol.hu/gazdasag/az-elovilag-sokszinusege-1631759	minden érdeklődő	1. cikk: 2013. május 23. 2. cikk: 2014. július 2. (nyomtatva 3.)

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A Marcal-medence Natura 2000 terület kapcsán a jogszabályban előírt kötelező célcsoportok

mindegyikével megtörtént a kapcsolatfelvétel. A 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.3. pontja alapján kötelező hat (a-f) célcsoporton felül az egyeztetési folyamat szempontjából lényeges további két szakmai csoporttal (g-h) is történt egyeztetés:

a) Gazdálkodók

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

d) a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság

e) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok

f) bányászati jogosultságok jogosítottai, valamint ezek gazdasági érdekképviselői szervei

g) Vadászati szakmai képviselő és szövetség

h) Vízi társulatok

3.4.3 Egyeztetés hatósági és területi szervekkel

A hatósági és területi szervekkel (részletesen ld. 3.4.2. fejezet) történő egyeztetés elektronikus és postai úton folytatott levelezés formájában, terepbejárás alkalmával és a lakossági fórumon zajlott (ld. 3.4.1. fejezet).

Releváns, beépítésre került észrevételek a Marcal-medence (HUBF20015) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Katona Zoltán, Király Sándor, Hencz Péter, Aczél Gergely, Király Sándor, Boda Sándor	Kaszálás, 5-10% meghagyása és a lombkorona körvonala	A lombkoronavetülettel és a kötelezően meghagyandó területtel kapcsolatosan az illetékes Nemzeti Park Igazgatóság nem fogalmazott meg a fenntartási tervben javaslatokat, mivel azok kötelezően betartandó előírások. A lombkorona vetület meghagyása természetvédelmi érdekből kívánatos, nem szankcionálható.. Az 5-10% tekintetében azt lehet mondani, hogy a fennhagyott területeket sok apró parcella esetén összevontan is ki lehet alakítani. A fennhagyott foltok egymással érintkező területek hálózatát alkossák. A fennhagyott területeket következő vegetációs szezonig (azt követő év áprilisig) fenn kell hagyni, hogy rovartelelő és táplálkozó terület funkcióját betölthesse.
Gaál Zoltán, Hajmány Gyula, Király Sándor	Vadkár: jelezték, hogy gyakran tapasztalnak vadkárt	A vadkár nem került be a veszélyeztető tényezők közé, mivel nem érte el a kritikus területi

		kiterjedést.
Gaál Zoltán, Katona Zoltán	Inváziós gyomok, cserjeirtás: jelezték, hogy jellemző veszélyeztető tényező a cserjésedés	Veszélyeztető tényezők között szerepel
Hatóságok, vagyonkezelők észrevételei		
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság VBK/1926-6/2013	A Bányakapitányság a nyilvántartása alapján megállapította, hogy a Marcal-medence (HUBF20015) területen a Celldömölk I. - szénhidrogén védnevű bányatelek, valamint a Nemeskocs I. - kavics és az Adorjánháza I. (Jánosi bozót) - tőzeg védnevű külfejtéses bányatelkek találhatóak. A tervezési területen hatósági engedéllyel földtani és ásványi nyersanyag kutatás nem folyik. A 3.4.1. fejezet f) pontjában foglaltakkal (tudniillik hogy nem küldött vissza észrevételt) a Bányakapitányság nem ért egyet, tekintve, hogy a VBK/1926-4/2013 számon korábban megküldte észrevételét.	A 3.4.1 f) pontjának részletezése a időközben törlésre került, csak a címsor maradt meg.
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Veszprémi Bányakapitányság VBK/1926-4/2013	A Veszprémi Bányakapitányság táblázatos formában megküldte a Marcal-medence területén a Bányakapitányság illetékességi területén található érintett területek listáját.	A Bányakapitányság által javasolt bányavállalkozókat kiértékelte a tervezési folyamat során minden lépésről
Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 1129-002/2014 sz. 2014. augusztus 13-án keltezett levele	Az igazgatóság több ponton kér pontosítást a fenntartási terv szövegezésében..	Az inkriminált mondatokat a tervkészítő módosította. Nem vízkárelhárítási tervet kell készíteni, hanem a vízkárelhárítási és fenntartási munkák kivitelezése előtt egyeztetés szükséges az illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal. Továbbá a töltés szó depóniára lett cserélve.

Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer
Szakmai Bizottság javaslata
Natura 2000 fenntartási tervhez
Jogcím kód: 6.357.03.01

Benyújtandó a kitöltési útmutató szerinti hivatalhoz!

1 — Szakmai javaslat iratkódja

D5301-03

P.H.

2 — Azonosítási információ

Ügyfél-regisztrációs szám:

3 — Ügyfél adatai

Előtag:

Név:

Bioaqua Pro Kft.

Cégforma:

Korlátolt felelősségű társaság

4 — Szakmai javaslat

A

HUBF20015

kódú területre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítését és megfelelőségét igazolom.

5 — Kitöltési dátum és aláírás

Kitöltés dátuma:

2015

. 04

. 01

.

Szervezet cégszerű aláírása

[Handwritten signature]

P.H.

